

**INUIT INNARLUUTILLIT
PISINNAATITAAFFII PILLUGIT
NAALAGAAFFIIT PEQATIGIIT
ISUMAQATIGIISSUTAAT**

– ATUARUMINARSAGAQ

**FN'S KONVENTION OM
RETTIGHEDER FOR
PERSONER MED HANDICAP**

– LETLÆSELIG UDGAVE

Kolofoni

Qulequtaa: Inuit Innarluutillit Pisinnaatitaaffii pil-lugit Naalagaaffiit Peqatigiit Isumaqatigiissutaat – Atuaruminarsagaq.

Oplag: 1000

ISBN 978-87-970915-0-0

Allaaserisaq Inuit innarluutillit illersuisoqarfianit Tiliuumit saqqummersinneqarpoq, 2018

Allaaserisamik suliarinnittoq: Anna Ida Hallgaard Jonsson

Qallunaat Nunaanni Socialministeriap saqqum-mersitaa isumassarsiorfigineqarpoq "Fn's konven-tion om rettigheder for personer med handicap – på let dansk"

Nutserisoq: Katrine Lynge Frederiksen

Ilusilersuisoq: ReneDesign ApS

Naqiterisoq: **Johansen Grafisk A/S**

Saqqummersitamut tapiisuuvoq NunaFonden

Kolofon

Titel: FN's konvention om rettigheder for personer med handicap – Letlæselig udgave.

Oplag: 1000

ISBN 978-87-970915-0-0

Udgivet af Handicaptalsmandsinstitutionen Tilioq, 2018

Tekst bearbejdning: Anna Ida Hallgaard Jonsson
Med inspiration fra Socialministeriets udgivelse "Fn's konvention om rettigheder for personer med handicap – på let dansk"

Oversætter: Katrine Lynge Frederiksen

Grafik: ReneDesign ApS

Tryk: **Johansen Grafisk A/S**

Udgivet med støtte fra NunaFonden

NunaFonden

Qutsavigaagut:

NunaFonden saqqummersitap piviusunngortis-
sinnaangorneranut

Mette Frandsen Institut for menneskerettighede-
rimeersoq siunnersuineranut ilitersuineranullu
Kalaallisut ilisimasortarput Carl Christian Olsen

Tak til:

NunaFonden for at muliggøre udgivelsen
Mette Frandsen fra Institut for Menneskerettighe-
der for råd og vejledning
Vores grønlandsk ekspert Carl Christian Olsen

Indhold

Asasakka Atuartussat Kære Læsere	8
Oqaatsit nalunaarsukkat Ordlister	10
FN-i aamma Inuit Innarluutillit Pisinnaatitaaffii pillugit Naalagaaffit Peqatigiit Isumaqatigiissutaat	12
FN og handicapkonventionen FN's konvention om rettigheder for personer med handicap	14

Nalagaaffit Peqatigiit Inuit Innarluutillit Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissutaat

FN's konvention om rettigheder for personer med handicap

1. Isumaqatigiissutip siunertaa Formålet med konventionen	18
2. Oqaatsit isumaat Ordenes betydning	19
3. Pingaartitat tunngaviusut De grundlæggende værdier	20
4. Qanoq iliuuseqarnissamut Kalaallit Nunaata pisuusassaaffii Hvad Grønland har pligt til at gøre	21
5. Kikkut tamarmik naligiimmik pineqartussaapput Alle har ret til at blive behandlet lige	23
6. Arnat innarluutillit Kvinder med handicap	24
7. Meeqqat innarluutillit Børn med handicap	24
8. Paasissutissiuineq Oplysning	25
9. Pisariillisaaneq Tilgængelighed	26

10. Inuunissamut kikkut tamarmik pisinnaatitaapput Alle har ret til at leve	27
11. Sorsunnermi ajunaarnersuaqarnermilu kikkut tamarmik ikiorneqartussaapput Alle skal hjælpes under krig og katastrofer	28
12. Inatsit kikkunnut tamanut assigiimmik atuuttussaavoq Alle er lige for loven	29
13. Eqqartuussivinnut saaffiginnissinnaaneq kikkunnut tamanut atuuppoq Alle skal have adgang til domstolen	31
14. Kiffaanngissuseqarneq inuttullu isumannaatsumik pineqarnissaq kikkunnut tamanut atuuppoq Alle har ret til frihed og personlig sikkerhed	32
15. Anniartitsisilluni naalliutitsinermut kikkut tamarmik illersugaasussaapput Alle har ret til at blive beskyttet mod tortur	32
16. Nakuusernernut atornerlunneqarnermullu kikkut amarmik illersugaasussaapput Alle har ret til at blive beskyttet mod vold og misbrug	33
17. Kikkut tamarmik namminiussutertik atorsinnaatitaavaat Alle har ret til at være sig selv	34
18. Kikkut tamarmik sumiluunniit angalanissamut pisinnaatitaapput Alle har ret til at færdes frit	35
19. Kikkut tamarmik inuuneq inuuffigissallugu inuiaqatigiinnilu akuunissamut pisinnaatitaapput Alle har ret til at leve et selvstændigt liv og til at være en del af samfundet	36
20. Kikkut tamarmik sumulluunniit orniguffissanut tikilluaqqusaapput Alle har ret til at kunne komme rundt	37
21. Kikkut tamarmik paasissutissinneqarnissamut pisussaataitaapput, oqarsinnaatitaallutillu isummørsorsinnaatitaapput Alle har ret til at have adgang til information. Og til at sige og mene hvad de vil.	38
22. Kikkut tamarmik inuttut inuunissamut allanik akuliussuuffigineqaratik inuusinnaatitaapput Alle har ret til privatliv	39
23. Kikkut tamarmik ilaqutaqarnissamut angerlarsimaffeqarnissamullu pisinnaatitaapput Alle har ret til en familie og et hjem	40
24. Kikkut tamarmik ilinniagaqarsinnaatitaapput Alle har ret til en uddannelse	41

25. Kikkut tamarmik peqqissuunissamut pisinnaatitaapput Alle har ret til sundhed	42
26. Kikkut tamarmik nammineersinnaanissaq anguniarlugu ikiorneqarnissamik pisinnaatitaapput Alle har ret til hjælp til at klare sig selv	43
27. Kikkut tamarmik suliffeqarsinnaatitaapput Alle har ret til et arbejde	45
28. Kikkut tamarmik toqqissillutik inuusinnaatitaapput Alle har ret til at leve trygt	46
29. Kikkut tamarmik politikkikkut sammisaqarnissamut ilaasinnaatitaapput Alle har ret til at være med i politik	47
30. Timersorneq, kulturi sunngiffimmilu sammisaqarnissaq kikkut tamarmik pisinnaatitaaffigaat Alle har ret til at være med i idræt, kultur- og fritidslivet	48
31. Immikkoortoq 31 - 50 Artikel 31 - 50	50

Asasakka Atuartussat

Uannut pingaartuuvoq nunatta inuisa tamarmik pisinnaatitaaffitik nalunngissagaat, apeqqutaatinnagu sorlermut innuttaassuseqarneq, inuttut ilisarnaateqarneq, inooqatigiinni inississimaneq, ilinniagaqarneq, suaassuseq, ukioqqortussuseq, suaassutsikkut sorlernut sammiveqarneq imaluunniit inuttut innarluuteqarneq.

Siornatigut misilittagaqarfinni politiini, eqqartuussivimmi, kommunimi ajoraluartumik ilimagisara ersersippaat nunatsinni innuttaasut ilarpassuisa pisinnaatitaaffitik ilisimangikkaat. Tamatumani pineqarput inuit pisinnaatitaaffiini tunngaviulluinnartut, aammali pinerluttuleriner-mi pisinnaatitaaffiit, ingerlatsinermik atuutsitsinermik inatsisit, atuisartutut pisinnaatitaaffiit, peqqissuunissaq pillugu inatsisit, tassunga ilagitillugit napparsimasunut ikiorsiissutit allarpassuillu. Pisinnaatitaaffinnik ilisimaarininnginneq pissuteqaratarsinnaavoq, imaassimappat uagut nunatsinni oqartussanik qummut isiginninnerput allamiunit annertunerusoq.

2012-imi Inatsisartut atortussangortippaat Inuit Innarluutillit Pisinnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Isumaqatigiissutaat. Tamanna ima paasisassaavoq Kalaallit Nunaata inatsisit isumaqatigiissummut naleqquttunngorlugit nalimmassassagai.

Inuit Innarluutillit pillugit Isumaqatigiissumi siunertarineqarpoq inuit innarluutillit tamarmik inuit pisinnaatitaaffii tamaasa kiffaangissuseqarfiillu tunngaviusut allatuulli atorsinnaagaat. Isumaqatigiissutip aamma siuarsarlugulu, illersorlugulu qularnaassavaa inuit innarluutillit inuit allat tamaasa naligalugit ataqinassuseqartuusut.

Naalagaaffiit Isumaqatigiissummik pisinnaatitaaffinnik innuttaasut ilaannut tuttussanik akuersissuteqaraangamik inatsisiliorsinnaasannigillat isumaqatigiissutinut taakkununga akerliusunik. Naalagaaffiit taamaattumik imminnut pisussaattarput isumaqatigiissummik malinninnissaminnik. Paaseqatigiissutit allat assigalugit pissuseqarput – malinniagassaapput. Nunalli inuisa tamakkuninnga pisinnatiataaffeqarnertik ilisimanerlugu?

Inatsisilerineq oqaatiginiarneqartarpoq qasunartutut ajornakusoortutullu. Ajornangitsuunngilarmi, (Kalaallisut) inatsisilerituutut misigisimavunga suliassaq pingaartorujussuaq inatsisilerinerup suliassartarigaa, tassa paasiumanartuliornissaq, kikkunnut tamanut paasinartumik. Taamaattumik isumaqatigiissut atuaruminartulariniarsimavarput.

Neriuppunga illit atuartutut Naalagaaffiit Peqatigiit Inuit Innarluutillit Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissutaat atuaruminartuliaq ilassilluassagit. Aamma atuarneratigut uanga, illit tamattalu pisinnaatitaaffitsinnik paasinnilluassasutit.

Eqqaamajuk innuttaasutut arlalinnik, Inuit Innarluutillit Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissutip saniatigut arlalinnik allanik pisinnaatitaaffeqaravit. Atuagassaqarpoq Tilioq-ip nittartagaani: Tilioq.gl-imi.

Atuarluarina.
Inuit innarluutillit illersuisuat,
Christina Johnsen

Kære Læsere

Det har stor betydning for mig, at alle borgere i Grønland kender til deres rettigheder, uanset nationalitet, race, social status, uddannelse, køn, alder, seksuel orientering eller handicap.

Min fortid hos både politiet, domstolene og kommunen har desværre bekræftet min formodning om, at mange borgere i Grønland ikke kender deres rettigheder. Det er både de helt grundlæggende menneskerettigheder, men også rettigheder inden for kriminalretsplejen, forvaltningsretten, forbrugerretten, sundhedsret, herunder også patientydelse og meget mere. Om den manglende kendskab til rettigheder kan skyldes, at vi i Grønland er mere autoritetstro end i andre lande, skal jeg ikke kunne sige.

I 2012 vedtog Inatsisartut at tiltræde FN's konvention om rettigheder for personer med handicap. Det betyder, at Grønland skal indrette landets love, så de følger konventionen.

Formålet med handicapkonventionen er, at alle personer med handicap kan nyde alle menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder på lige fod med andre. Konventionen skal også fremme, beskytte og sikre muligheder for personer med handicap med respekt for, at alle mennesker er noget værd.

Når et land har vedtaget en konvention, som giver en gruppe borgere nogle rettigheder, så kan regeringen ikke begynde at lave love, som er imod konventionen. Landene forpligtiger sig derfor til at følge konventionen. Det er lidt ligesom med andre aftaler – de skal overholdes. Men er befolkningen klar over, at de har rettigheder?

Jura omtales ofte som noget der er kedeligt og besværligt. Og det er ikke nemt. Som (grønlandsk) jurist

 es jeg, at en meget vigtig opgave i juraen er at formidle den, så alle kan forstå den. Derfor har vi lavet denne letlæselige udgave af konventionen.

Jeg håber, at du som læser vil tage godt imod vores letlæselige udgave af FN's Handicapkonvention. Og at du ved at læse den, får en større viden om dine, mine og vores rettigheder.

Husk at du som borger har flere rettigheder, end dem der står i handicapkonventionen. Læs mere på Tilioqs hjemmeside: Tilioq.gl.

Rigtig god læsning.
Christina Johnsen,
Handicaptalsmand

Oqaatsit nalunaarsukkat

Oqaatsit ataasiakkaat ilaat assut isumaqatigiisummi atugaasarput. Uani takusinnaavatit qanoq isumaqarnersut:

Pisinnaatitaaffik:

Pisinnaatitaaffiit isumaqarput sumut aalajangersimasumut pisinnaatitaanermik. Oqaaseq pisinnaatitaaffik atorpeqartarpoq naalagaaffiup aamma inuit ataasiakkaat nunami nunallit akornanni. Inuit naalagaaffimmi najugallit pisinnaatitaaffeqarput illersuutaasunik naalagaaffimmit innunilluunnit allanit tassani najugaqartunit eqqunngitsuliorfigitinnissamut

Pisariillisaaneq:

Sunalunniit pisariillisagaq isumaqarpoq tamanit atulertorneqarsinnaasussaasoq. Sanaartugaq atoriaannaasoq isumaqarpoq assersuutigalugu iserfigilertorneqarsinnaasussaasoq. Nittartaq atulertorneqarsinnaasoq isumaqarpoq assersuutigalugu inuit isiminnik takusinnaanngisaat atuffaassisinnaasoq.

Pisortat oqartussaasui:

Pisortat oqartussasui assersuutigalugu tassaapput kommune, politiit imaluunniit eqqartuusivik.

Immikkoortitsineq:

Innarluuteqarneq tunngavigalugu immikkoortitsineq tassa inuk innarluuteqarnini tunngavigalugu inuiaqatigiinnut ilaasinnaanerminut ilaannakortumik tamakkiisumilluunnit peqataatingitsoorneqartoq.

Kalaallit Nunaat:

Uani allaaserisami Kalaallit Nunaat atorpeqartillugu isumaqartinneqartarpoq Nunatsinni pisortat oqartussaasui. Tassani ilaatigut pineqarput Namminersorlutik Oqartussat, kommuunit, eqqartuussiviit, peqqinnissamut isumaginnittoqarfiit.

Ordliste

Nogle ord bliver brugt meget i konventionen. Her kan du se, hvad de betyder:

Rettighed:

Rettigheder betyder, at man har ret til noget bestemt. Man bruger tit ordet rettighed i forhold til, forholdet mellem en stat og de personer der bor i landet. Her har de personer som bor i staten rettigheder, som beskytter dem mod overgreb fra staten og fra andre personer der bor der.

Tilgængelighed:

Hvis noget er tilgængeligt, betyder det, at det er let at få adgang til for alle. Hvis en bygning er tilgængelig, betyder det for eksempel, at den er let at komme ind i. Hvis en hjemmeside er tilgængelig, betyder det for eksempel, at den kan læse tekst op, for personer som ikke kan se.

Offentlige myndigheder:

Offentlige myndigheder er for eksempel en kommune, politiet eller domstolen.

Diskrimination:

Diskriminationer på grund af handicap er, hvis en person bliver begrænset eller udelukket fra at være med i samfundet på grund af et handicap.

Grønland:

I denne tekst betyder Grønland, alle grønlandske offentlige myndigheder. Det er blandt andet kommunerne, domstolen og sundhedsvæsenet.

FN-i aamma Inuit Innarluutillit Pisinnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Isumaqatigiissutaat

Uani allaaserisami pingaarnersiulluni atuaruminartumik kalaallisut qallunaatullu Inuit Innarluutillit pillugit.

Isumaqatigiissut atuarneqarsinnaavoq. Inuit Innarluutillit pillugit Isumaqatigiissutip nassuiarneqarnera atuariarlugu isumaqatigiissut aamma atuarneqarsinnaavoq.

Naalagaaffiit Peqatigiit FN-imilu isumaqatigiissutit

FN-i isumaqarpoq, Naalagaaffiit Peqatigiit. Peqatigiiffiuvoq nunat tamalaat peqataaffigisinnaasaat.

Naalagaaffiit Peqatigiit nunarsuarmi inuit tamarmik pitsaasumik inuuneqarnissamik periarfisinneqarnissaannik suliaqartuuvoq.

Inuit pisinnaatitaaffeqarnerat pillugu isumaqatigiissusiortarneq suliarineqartarpoq.

Naalagaaffiit Peqatigiit isumaqatigiissutaani isumaqatigiissutitut allaqqavoq inuit eqimattaakkeat.

 pisinnaatitaaffeqartut. Naalagaaffiit Peqatigiit iluani aalajangiunneqaqqaartarpoq. Tamatuma kingorna nunat namminneq peqataaffiginiarnerlugu aalajangerput. Nunap suulluunniit isumaqatigiissut malinniarlugu aalajangeruni, tamanna isumaqatigiissutip peqqussutaanik malinninnissamik isumaqarpoq.

Inuit Innarluutillit pillugit Isumaqatigiissutaat Naalagaaffiit Peqatigiinnit isumaqatigiissu-
siaavoq. Tamannalu isumaqarpoq, inuit innarluutillit pisinnaatitaaffeqartut.

Inuit Innarluutillit Pisinnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Isumaqatigiissutaat

Naalagaaffiit Peqatigiit 2006-imi, inuit innarluutillit pisinnaatitaaffeqarnissaannik isumaqatigiissusiortarput. Inuit innarluutillit pillugit isumaqatigiissummik imalunniit isumaqatigiissumik taagorneqarpoq. Inuit Innarluutillit pillugit Isumaqatigiissutaani allassimavoq, inuit innarluutillit allat assigalugit inuunermanni sutigut tamatigut naligiimmik pisinnaatitaaffeqassasut.

Kalaallit Nunaanni Inuit Innarluutillit pillugit isumaqatigiissut atuutsinneqassasoq aalajanger-
toqarnikuuvoq. Tamannalu isumaqarpoq, Kalaallit Nunaata inuit innarluutillit pillugit isumaqatigiissut maleruassagaa. Inuit Innarluutillit pillugit Isumaqatigiissutaat naapertorlugu Kalaallit Nunaat pisussaaffeqarpoq inuit innarluutillit pisinnaatitaaffiinik malinnissalluni.

Inuit Innarluutillit pillugit Isumaqatigiissut aallaqqaasiuteqarpoq, 50-inik immikkoortortanut immikkoortitsigaa. Isumaqatigiissutini ilanngutassiaq immikkoortumik taaneqartarpoq, uani lu aamma taama taagorneqarpoq.

Aallaqqaasiummi Inuit Innarluutillit pillugit isumaqatigiissut aalajangiutsinnagu pisinnaatitaaffiit pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit aalajangiussaata oqaluttuarineqarput. Aallaqqaasiummi aamma oqaluttuarineqarpoq, sooq Naalagaaffiit Peqatigiit inunnut innarluutilinnut immikkut isumaqatigiissumik pisariaqartitsisoqarneranik nassuiaanertalimmik. Isumaqatigiissutip siunertaani pingaarnersiukkat immikkoortumi 1-4-imi atuarsinnaavatit. Inuit innarluutillit pisinnaatitaaffii pillugit Kalaallit Nunaata eqqortumik qanoq atuutsitsinissaa uani aamma atuarsinnaavat.

Inuit Innarluutillit pillugit Isumaqatigiisummii pisinnaatitaaffiit ataasiakkaat immikkoortuni 5-30-imilu qanoq aalajangersagaaneri atuarsinnaavatit. Pisinnaatitaaffiit pillugit qanorpiaq Kalaallit Nunaata isumaqatigiissut piviusunngortillugu malinniassaneraa uani aamma atuarsinnaavat.

Inuit Innarluutillit pillugit Isumaqatigiissut nunat assigiinngitsut qanoq suleqatigiissutigisinnaneraat immikkoortoq 31-50-imilu atuarneqarsinnaavoq. Tassani aamma FN-ip qanoq nunat assigiinngitsut isumaqatigiisummik atuutsitsinerat nakkutigineqarnerallu atuarneqarsinnaavoq.

Inuit Innarluutillit pillugit Isumaqatigiissutip imarisaata isumaanik immikkut naatsumik nasuiaasersugaq aamma takuneqarsinnaavoq. Immikkut isumaqatigiisummi taama allassima-soqanngilaq, uagulli qanorpiaq inuit innarluutillit pillugit isumaqatigiissutip erseqqissaassutiginissaa pingaartikkatsigu taama allaaserinnippugut.

Inuit Innarluutillit pillugit Isumaqatigiissut sumut atorneqarsinnaava?

Isumaqatigiisummi nutaanik pisinnaatitaaffiliortoqanngilaq, inuilli tamarluinnarmik pisinnaatitaaffigeriigaat eqqartorneqarlutik.

Inuit innarluutillit inuttulli allatut pisinnaatitaaffeqarnissaat pingaartinneqarmat inuit innarluutillit pillugit isumaqatigiisummik pilersitsisoqarnikuuvoq. Nunarsuarmi inuit innarluutilippassuit immikkoortinneqartarnerat takussaasarmat tamanna pinaveersaarumallugu isumaqatigiissut pilersinneqarpoq.

Nuna sunaluunniit isumaqatigiisummik atuutsitsiniarluni aalajangertoq pinngitsoorani isumaqatigiisummik malinninnissaminik pisussaaffeqarpoq. Tamanna pisussaaffik aamma Kalaallit Nunaata malittussaavaa. Illit ilisarimasalluunniit isumaqatigiissut uniorlugu pineqarpat Kalaallit Nunaat tamatuminnga allanngortitsissalluni pisussaaffeqarpoq.

FN og handicapkonventionen

Her kan du læse handicapkonventionen skrevet på letforståeligt grønlandsk og dansk. Det mest relevante er taget med. Først kan du læse en forklaring på hvad handicapkonventionen er. Og derefter kan du læse konventionen.

FN og FN-konventioner

FN betyder Forenede Nationer. Det er en forening, hvor alle lande kan være med.

FN arbejder for, at alle mennesker i verden har muligheden for at leve et godt liv.

En af de måder de arbejder på, er ved at lave aftaler om, at mennesker har rettigheder.

En FN konvention er en aftale om, at en gruppe personer har rettigheder. Først skal den vedtages i FN. Derefter kan et land vælge at vedtage den. Hvis et land vedtager en konvention, betyder det, at landet skal gøre som der står i konventionen.

Handicapkonventionen er en FN konvention. Det betyder, at det er en aftale om, at personer med handicap har rettigheder.

Handicapkonventionen

I 2006 vedtog FN konventionen om rettigheder for personer med handicap. Her kaldes den handicapkonventionen eller konventionen. Handicapkonventionen siger, at personer med handicap skal have lige muligheder i livet og at de skal have de samme rettigheder som alle andre mennesker.

Grønland har vedtaget handicapkonventionen. Det betyder, at Grønland skal gøre som der står i handicapkonventionen. Grønland skal sørge for, at personer med handicap har de rettigheder, som handicapkonventionen siger de skal have.

Handicapkonventionen består af en indledning og 50 afsnit. I en konvention hedder et afsnit artikel. Det vil de også hedde her.

 Indledningen fortæller om de rettigheder som FN vedtog før handicapkonventionen. Indledningen fortæller også hvorfor FN mener at der er brug for en konvention, som kun handler om personer med handicap.

 Artikel 1-4 kan du læse om det overordnede formål med konventionen. Du kan også læse, hvad Grønland skal gøre, for at sørge for at personer med handicaps rettigheder bliver overholdt.

I artikel 5-30 kan du læse om de enkelte rettigheder handicapkonventionen fastsætter. Du kan også læse hvad Grønland helt konkret skal gøre for at sikre, at de bliver til virkelighed.

 Artikel 31 - 50 handler om hvordan landene skal samarbejde om handicapkonventionen. Den handler også om hvordan FN holder øje med at landene overholder konventionen.

En gang imellem vil der være små bokse, som forklarer lidt om handicapkonventionen. Det er ikke noget som er med i konventionen. Det er noget vi har sat ind, for at komme med helt konkrete eksempler på hvad handicapkonventionen betyder.

Hvad kan handicapkonventionen bruges til?

Det er ikke nye rettigheder som står i konventionen, det er rettigheder alle mennesker har. Handicapkonventionen er lavet for at sørge for at personer med handicap har de samme rettigheder som alle andre. Fordi at der i verden er mange personer med handicap, som oplever at blive diskrimineret.

Når et land har vedtaget en konvention, skal landet gøre som der står i konventionen. Det betyder at Grønland skal gøre som der står i konventionen. Hvis du eller en du kender oplever at de rettigheder som står i konventionen ikke bliver overholdt, så skal Grønland prøve at ændre på det.

Nalagaaffiit Peqatigiit Inuit Innarlutillit

Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissutaat

Isumaqatigiissummut allaqqaasiut

Naalagaaffiit Peqatigiit aalajangiussaraat inuit tamarmik **pisinnaatiffeqarnerat** aamma inuit tamarmik ataqqinassuseqarnerat pillugu Silarsuarmiunut Nalunaarut.

Naalagaaffiit Naalagaaffiit Peqatigiinnut ilaasortaasut isumaqatigiissutigaa inuit innarlutillit inuit allat assigalugit pisinnaatitaaffeqartut. Inuit Pisinnaatitaaffii taamaammat aamma inunut innarlutillinnut atuuttuupput.

Naalagaaffiit aarleqqutigaa inuit innarlutillit amerlasuut inuttut innarluteqartuunertik pillugit immikkoortinneqartarnerat, tamanna kinguneqartarmat inunnut allanut nallersuussinaasann-ginnermik. Naalagaaffiit aamma aarleqqutigaa inuit innarlutillit inuttut pisinnaatitaaffii mianerineqartanngimmata.

Naalagaaffiit aarleqqutigaa inuit innarlutillit inuttut innarluteqarnertik pillugu immikkoortitaaneq misigisimasaraat.

Inuit innarlutillit amerlasuut pissakilliorlutik inuupput. Pingaartumik arnat aamma meeqqat innarlutillit persuttagaaratarsinnaanermik eqqunngitsuliorfigiteratarsinaanermillu nalaassinnaasarmata. Tamanna naalagaaffiit aarleqqutigaa.

Inuit tamarmik ataqqinassuseqarput. Naalagaaffiit isumaqarput inuit innarlutillit inuiaqatigiinnut annertuumik tunniussaqaarsinnaasut. Taamaattumik naalagaaffiit isumaqarput qanoq iliuuseqartoqartariaqartoq inuit innarlutillit pisinnaatitaaffii qularnaarniarlugit aamma inuit allat naligalugit inuunermik inuuffiginnissinnaanermik inuit innarlutillit periarfissaqartariaqartut.

Naalagaaffiit qularinngilaat inuit innarlutillit pisinnaatitaaffii pillugit isumaqatigiissutip isumannaarsinnaagaa inuit innaarlutillit siunissami inuunermi atukkaminik pitsaanerusumik atugaassaqaalersinneqarsinnaanissaq. Isumaqatigiissut aamma ajornaqutinik pinaveersitsisinaavoq, isumannaarlugu inuit innarlutillit inuttut allatulli inuiaqatigiinni peqataasinnaalernerat.

FN's konvention om rettigheder for personer med handicap

Indledning til konventionen

FN har vedtaget en erklæring om, at alle mennesker har rettigheder og at alle mennesker er noget værd.

Landene som er medlemmer af FN er enige om, at personer med handicap har rettigheder ligesom alle andre mennesker. Menneskerettighederne gælder derfor også for personer med handicap.

Landene er bekymrede over, at personer med handicap stadig møder forhindringer i samfundet, som gør at de ikke kan være med på lige fod med andre mennesker. Landene er også bekymrede over, at personer med handicaps menneskerettigheder ikke bliver respekteret.

Landene er bekymrede over, at mange personer med handicap oplever at blive diskrimineret på grund af deres handicap.

Mange personer med handicap lever i fattigdom. Specielt kvinder og børn med handicap er i større risiko for at opleve vold og overgreb. Det er landene bekymrede over.

Alle mennesker er noget værd. Landene mener, at personer med handicap kan bidrage med meget til samfundet. Derfor mener landene, at man skal gøre noget for at sikre personer med handicaps rettigheder og for at sørge for, at de får et liv på lige fod med alle andre mennesker.

Landene er sikre på at konventionen om rettigheder for personer med handicap kan være med til, at sørge for at personer med handicap får bedre levevilkår i fremtiden. Konventionen kan også være med til at fjerne forhindringer, og sørge for at personer med handicap kan være med i samfundet på lige fod med alle andre.

Immikkoortoq 1

Isumaqatigiissutip siunertaa

Inuit innarluutillit pillugit isumaqatigiissutip siunertaraa, inuttut allatulli inuit innarluutillit assigiimmik pisinnaatitaaffeqarnerat qulakkiissallugu, inunnut tamanut inuttut pisinnaatitaaffiit kikkunnut tamanut atuuttuummata.

Inuit innarluutillit allat tamat assigalugit ataqineqarlutik naligiimmik pineqartussaapput.

Inuit innarluutillit pillugit isumaqatigiissutip iluani inuit innarluutillit tamarmik, innarluuteqarnertillu pillugu inuiaqatigiinni akimmisaruteqarsinnaasut assigiimmik pineqarnissaat pillugu isumaqatigiissummi pineqarput.

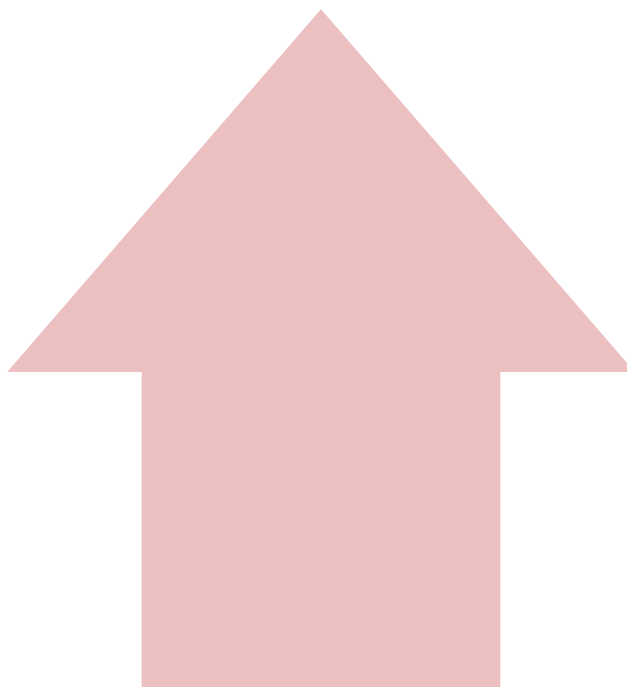
Artikel 1

Formålet med konventionen

Målet med handicapkonventionen er at sikre, at personer med handicap har de samme rettigheder som alle andre. Fordi menneskerettighederne gælder for alle mennesker.

Personer med handicap skal derfor behandles med respekt ligesom alle andre.

Handicapkonventionen omfatter alle personer der har et handicap, og som på grund af forhindringer i samfundet har svært ved, at være med i samfundet ligesom andre.

Immikkoortoq 2

Oqaatsit isumaat

Inuit innarluutillit pillugit isumaqatigiissummi oqaatsit ilaat uteqqiattumik atorneqarput. Uani oqaatsit qanorlu isumaqarneri atuarsinnaavatit:

Attaveqarneq

Attaveqarneq tassaavoq assigiinngitsutigut attaveqatigiinneq qanorlu paaseqatigiinneq. Oqaatsit atorlugit attaveqatigiinnerusinnaavoq imaluunniit naqitat assigiinngitsut aqutigalugit attaveqarnerusinnaavoq. Assersuutitut qarasaasiaq atorlugu nipituumik atuffatsitsinnerusinnaavoq, imlt. toornerit naqitat atorlugit allannerusinnaalluni. Toornerit naqitat tappiitsut atuarnermikkut oqaaseqatigiinnik atuinermi atorsinnaavaat.

Oqaatsit

Oqaatsit tassaapput nipilimmik oqalunneq imaluunniit ussersorluni oqalunnerit. Oqaatsinik atuineq assigiinngitsutigut pisinnaavoq, soorlu titartakkat assilissalluunniit atorlugit.

Assigiinngisitsineq

Inunnut innarluutilinnut killilersuineq inuiaqatigiinniluunniit akuunissamut akimmisaartitsineq innarluutilinnik assigiinngisitsineruvoq.

Assigiinngisitsinerusinnaavoq, soorlu inuit innarluutillit allatulli pisinnaatitaaffeqarnerat atuutinneqanngippat.

Kalaallit Nunaata Namminersorlutik Oqartussat qulakkeertussaavaa, Inuit innarluutillit inuiaqatigiinni akuutinneqarnissaat. Kikkut tamarmik peqataatinneqarnissaat inuiaqatigiit sulissutiginnippassuk tamanna assigiinngisitsinerussaqaq.

Artikel 2

Ordenes betydning

Nogle ord er meget brugt i handicapkonventionen. Her kan du læse, hvad nogle af ordene betyder:

Kommunikation

Kommunikation betyder alle de måder man kan få kontakt og forstå hinanden på. Det kan være sprog og alle former for skrift. Det kan for eksempel være, at få noget læst højt af en computer eller at skrive punktskrift. Punktskrift er et skriftsprog som blinde kan bruge til at læse.

Sprog

Sprog betyder for eksempel talesprog og tegnsprog. Sprog betyder også andre måder at tale sammen på, som ved at bruge tegninger eller billeder.

Diskrimination

Diskriminationer på grund af handicap er, hvis en person bliver begrænset eller udelukket fra at være med i samfundet på grund af et handicap.

Det er for eksempel diskrimination, hvis personer med handicap ikke har de samme rettigheder som alle andre.

Grønland skal sikre, at alle personer med handicap kan være en del af samfundet. Det er diskrimination, hvis samfundet ikke arbejder for, at alle kan være med.

Immikkoortoq 3

Pingaartitat tunngaviusut

Inuit innarluutillit pisinnaatitaaffisa isumaqatigiissutaani naleqartitat ima tunngaveqarput:

- Inuit tamarmik ataqqinassuseqarput.
- Inuit tamarmik pisinnaatitaapput, inuunertik qanoq inuuffigissanerlugu.
- Inuit tamarmik pisinnaatitaapput, immikkoortinneqaratik inuunissamut.
- Allat naligalugit inuit innarluutillit allatulli pisinnaatitaaffeqarnerat ataqqineqarluni inuiaqatigiit aaqqissuussaassapput.
- Inuit assigiinngisitaartuupput. Inuttut innarluuteqarneq inuit akornanni assigiinngequtit ilagaat. Akuerineqarneq ataqqineqarnerlu inuttullu kinaassuseqarneq kikkut tamarmik pisinnaatitaaffigaat.
- Kikkut tamarmik assigiimmik inuiaqatigiinni akuunissaq pisinnaatitaaffigaat.
- Kikkunnut tamanut atoruminartumik inuiaqatigiinni periarfissiisoqartariqarpoq.
- Arnat angutillu assigiimmik ataqqinassuseqarput naligiisinnegartussaallutillu.
- Meeqqat innarluutillit periarfissaqarlutillu inuttut ilinniarnissamut pikkorinnerulernissamullu ineriartortinneqassapput.

Artikel 3

De grundlæggende værdier

Handicapkonventionen bygger på følgende værdier:

- Alle mennesker er noget værd.
- Alle mennesker har ret til at bestemme over deres eget liv.
- Alle mennesker har ret til at leve uden at blive diskrimineret.
- Samfundet skal indrettes, så personer med handicap kan være med på samme måde som alle andre.
- Mennesker er forskellige. At have et handicap er en af de mange forskelle, der er mellem mennesker. Men alle har ret til at blive accepteret og respekteret for den person de er.
- Alle har ret til lige muligheder for at deltage i samfundet.
- Samfundet skal være tilgængeligt for alle.
- Kvinder og mænd er lige meget værd og skal være ligestillet
- Børn med handicap skal have mulighed for at udvikle sig som personer og for at lære og blive dygtigere.

Immikkoortoq 4

Qanoq iliuuseqarnissamut Kalaallit Nunaata pisussaaffii

Kalaallit Nunaata isumagissavaa inuit innarluutillit inuttut pisinnaatitaaffii kiffaann-gissuseqarfiilu sutigut tamatigut inuusinnaatitaaneq innarluuteqarnerlu pillugu immikkoortitsinngitsumik suliniuteqassallutik.

Tamanna ilaatigut ima paasineqassaaq:

Kalaallit Nunaata inatsitigut akuersissutigisariaqarpaat qulakkiissallugu inuit innarluutillit pillugit isumaqatigiisummi pisinnaatitaaffii atuutsinneqarnissaat sulissutigissallugu.

Kalaallit Nunaata aamma allannguilluni imlt. inatsisinik maleruagassanilluunniit inunnik innarluutilinnik assigiinngisitsinermik kinguneqarsinnaasunik allanngortitserissallutik pisinnaangillat.

Kalaallit Nunaata pisussaaffigaa sutigut tamatigut inuit innarluutillit atugaat inuit pisinnaatitaaffii naapertorlugit suliniuteqarfis-sallugit .

Kalaallit Nunaata Inuit innarluutillit pisinnaatitaaffii pillugit isumaqatigiisut naapertorlugi, eqqunngitsumik iliorsinnaatitaangillat. Kalaallit Nunaata pisussaaffigaat pisortani suliffeqarfinni paaqqinniittarfinnulu inuit innarluutillit pillugit isumaqatigiisummi peqqussutit eqquutsinneqarnissaat sulissutigissallugu.

Kalaallit Nunaata suliassarivaa inuit tamar-mik nunamilu suliniaqatigiiffii suliffeqarfi-lu inuit innarluutillit assigiinngitsumik pineqannginnissaat sulissutigissallugu.

Kalaallit Nunaata isumagisassaannut ilaavoq inuit innarluutillit tamakkiisumik inuiaqatigiinni

Nangissaaq...

Artikel 4

Hvad Grønland har pligt til at gøre

Grønland skal sørge for, at personer med handicap kan nyde alle menneskerettigheder og frihedsrettigheder, og at personer med handicap ikke bliver diskrimineret på grund af et handicap.

Det betyder for eksempel at:

Grønland skal vedtage love der sikrer, at rettighederne i handicapkonventionen bliver overholdt. Og at Grønland skal ændre eller afskaffe love, regler og normer som diskriminerer personer med handicap.

Grønland skal sørge for, at personer med handicaps menneskerettigheder bliver overholdt på alle områder.

Grønland ikke må gøre noget, der er imod det som står i handicapkonventionen. Grønland skal også sørge for, at alle offentlige myndigheder og institutioner overholder det, som står i handicapkonventionen.

Grønlands skal arbejde for, at alle personer, organisationer og virksomheder i landet ikke diskriminerer personer med handicap.

Grønland skal sørge for, at der bliver forsket i nye hjælpemidler til personer med handicap, så de kan leve et aktivt liv.

Grønland skal sørge for, at personer med handicap har mulighed for at kende til alle de hjælpemidler der findes.

Grønland skal sørge for, at oplyse alle der arbejder med personer med handicap om handicapkonventionen, så personalet gør som der står i konventionen.

fortsættes...

inuunissaat anguniarlugu ikiorsiissutaasinnaasut assigiingitsut misissuiffiginissaannik sulissuteqassallutik.

Kalaallit Nunaata qulakkeertussaavaa inuit innarluutillit ikiorsiissutit assigiingitsut suut periarfissaaneraat ilisimasariaqarneraallu atuisunut sulissutigissallugu.

Kalaallit Nunaata isumagisassaraa inunnik innarluutilinnik sulialinnut tamanut inuit innarluutillit pillugit isumaqatigiissutip imarisai paasititsiniutigissallugit, sulisut isumaqatigiissut naapertorlugu sulinissaat siunertaammat.

Kalaallit Nunaata sapinngisaq tamaat inuit innarluutillit pillugit isumaqatigiissut naapertorlugu suliaqarneq piviusunngortittariaqarpaat. Aningaasaqarnikkut, inuttut atukkatiqut kulturimullu tunngasutigut ataatsikkut aaqqiivigineqarsinnaanngillat, taamaattorli Namminersorlutik Oqartussat siuariartuuteqartuaannarnissaq sulissutigisariaqarpaat.

Kalaallit Nunaata inatsisinik maleruagassanillu nutaanik suliaqartillutik inuit innarluutillit inatsisinut qanoq isumaqarnerat naalaartariaqarpaat. Kalaallit Nunaata nunamilu inuit innarluutillit kattuffii aqputigalugit tamakkuninnga suleqatigiiffiginnaavaat.

Kalaallit Nunaata inuit innarluutillit pillugit isumaqatigiissummi allassimasasut saniatigut suli annerusumik iliuuseqarsinnaavoq. Tassa imaappoq, Kalaallit Nunaata inuit innarluutillit annerusumik pitsanngorsaavigineqarnissaat isumaqatigiissummi allaqqasut saniatigut suliniuteqarsinnaavoq.

Grønland skal gøre så meget som muligt for, at rettighederne i handicapkonventionen bliver til virkelighed. De økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder kan ikke virkeliggøres på en gang, men Grønland skal sørge for, at der hele tiden er fremgang.

Når Grønland laver nye love og regler, der handler om personer med handicap, skal deres meninger om lovene lyttes til. Det skal Grønland gøre ved at samarbejde med landets handicaporganisationer.

Grønland må gerne gøre mere end det som står i handicapkonventionen. Det betyder, at Grønland godt må gøre tingene endnu bedre for personer med handicap, end det som konventionen siger.

Immikkoortoq 5

Kikkut tamarmik naligiimmik pineqartussaapput

Inuit tamarmik naligiipput. Kalaallit Nunaata isumagisussaavaa inuit innarluutillit illersugaanissaat pisinnaatitaaffilu allat naligalugit pineqarnissaat isumagissallugu.

Kalaallit Nunaata isumagisussaavaa inuit innarluutillit immikkoortillugit assigiinngisin-neqarnissamik pinaveersimatitsinissaq.

Kalaallit Nunaata inuttut allatulli inuit innarluutillit periarfissaqarnissaat suliniutigisussaavaat.

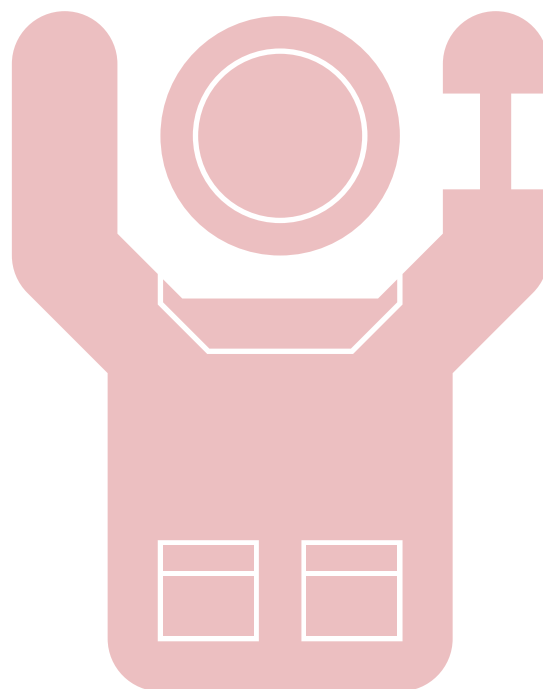
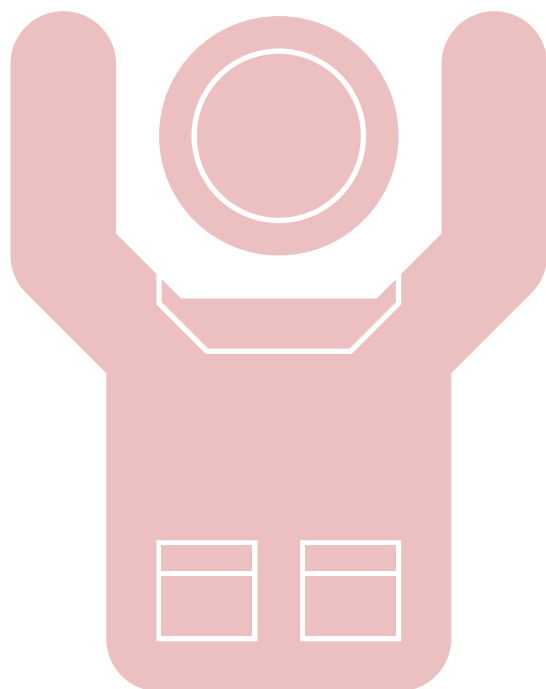
Artikel 5

Alle har ret til at blive behandlet lige

Alle mennesker er lige. Grønland skal sørge for, at personer med handicap får den samme beskyttelse og har de samme rettigheder som alle andre.

Man må ikke diskriminere personer på grund af deres handicap. Det skal Grønland sørge for.

Grønland skal arbejde for, at personer med handicap får de samme muligheder som alle andre.

Immikkoortoq 6

Arnat innarluutillit

Arnat niviarsiaqqallu innarluutillit assigiingitsutigut immikkoortinneqarlutik assigiingisitsineq nalaassinnaasarpaat, angutinit innarluutilinnit annerusumik immikkoortinneqarsinnaasarlutik. Kalaallit Nunaata arnat niviarsiaqqallu inuttut pisinnaatitaaffiik atuutsitsinissaq isumagisussaavaat.

Kalaallit Nunaata pingaartut isumagisussaavaa arnat innarluutillit immikkoortinneqartarnerat illersussallugu, taakku kiffaangissuseqarlutik nammineerlutik inuuneqarnissaat anguniarlugu.

Immikkoortoq 7

Meeqqat innarluutillit

Kalaallit Nunaata meeqqat innarluutillit pisinnaatitaaffiik atuutsitsinissaq isumagisussaavaa. Meeqqat allat pisinnaatitaaffegarnerattulli pineqartussaammata.

Meeqqamut pitsaanerususaaq pingaarnerpaajuassaaq.

Meeqqat innarluutillit ulluinnarni inuernerminnut tunngasumik aalajangiisoqartillugu meeqqatut allatulli tusarnaarneqarnissartik pisinnaatitaaffigaat. Kalaallit Nunaata meeqqat isummersinnaatitaanerannut ikiorsiisallutik pisussaaffigaa.

Artikel 6

Kvinder med handicap

Kvinder og piger der har et handicap bliver diskrimineret på mange forskellige måder. De kan blive diskrimineret mere end mænd med handicap. Grønland skal derfor sørge for, at kvinder og pigers menneskerettigheder bliver overholdt.

Fordi kvinder med handicap bliver diskrimineret på mange måder, skal Grønland specielt sørge for, at kvinder med handicap kan leve et frit og selvstændigt liv.

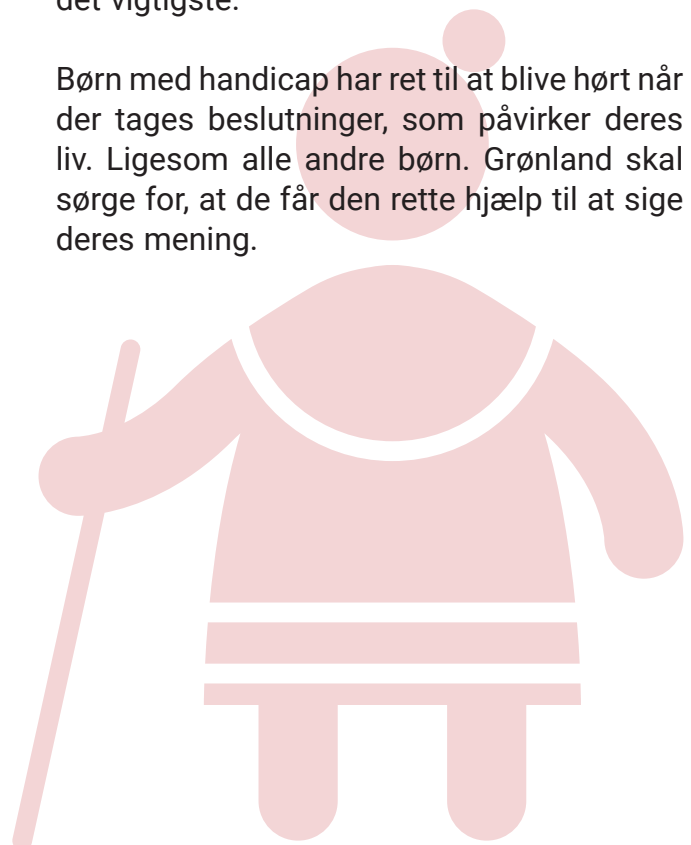
Artikel 7

Børn med handicap

Grønland skal sørge for, at børn med handicaps rettigheder bliver overholdt. Ligesom alle andre børns rettigheder.

Det som er bedst for barnet, skal altid være det vigtigste.

Børn med handicap har ret til at blive hørt når der tages beslutninger, som påvirker deres liv. Ligesom alle andre børn. Grønland skal sørge for, at de får den rette hjælp til at sige deres mening.

Immikkoortoq 8

Paasissutissiineq

Kalaallit Nunaata isumagisussaavaa inuiaqatigiinni kikkunnut tamanut inuit innarluutillit taakkualu inuunerat pillugit annertuumik qaammarsaaqataanissaqsulissutigissallugu. Kalaallit Nunaata inuit innarluutillit immikkoortinneqaratik inuiaqatigiit iluanni akuutin-neqarlutik inuunissaat illersortuagassaraa.

Tamanna ilaatigut ima paasineqassaaq:

- Kalaallit Nunaata sulissutigissavaa inuit innarluutillit allatulli inuiaqatigiinni pigin-naaneqarlutik tunniussaqsarsinnaanerat tamanut paasititsiniutigissallugu.
- Kalaallit Nunaata pisussaaffigaa inuit innarluutillit pisinnaatitaaffii pillugit paasissutissiisarnissaq sulissutigissallugu. Assersuutigalugu meeqqat ilinniartinneqartassasut inuit innarluutillit ataqqineqartarnissaannik taakkualu pisinnaati-taaffeqarnerannik.
- Kalaallit Nunaata radio, tv aviisillu atorlugit inuit innarluutillit inuit allat naligalugit inuiaqatigiinni innutaaqataanerisa taku-sassarineqartarnissaat kaammattuutigi-sariaqarpaa.
- Kalaallit Nunaata inuit innarluutillit pillugit atuarfeqarfiit ilinniarfeqarfiillu tamarmik atuartitaminnut inuit innarluutillit pisin-naatitaaffii pillugit atuartitsissuteqartar-nissaa kaammattuutigissagaat.

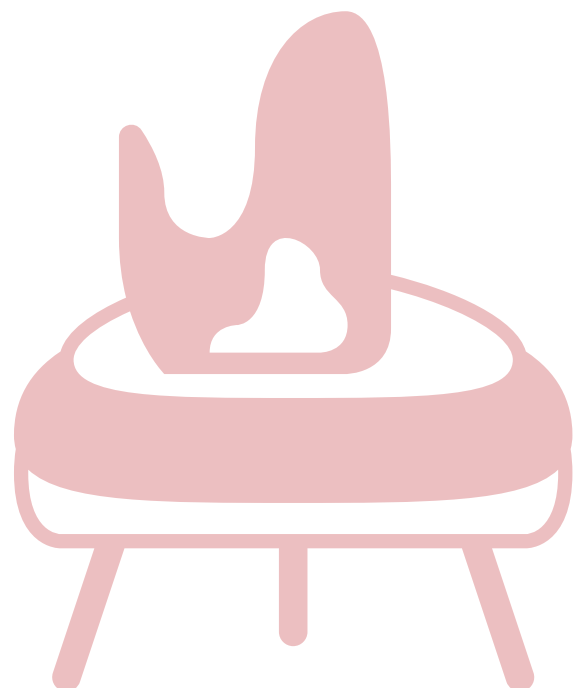
Artikel 8

Oplysning

Grønland skal sørge for, at alle i samfundet får mere viden om personer med handicap og deres liv. Grønland skal modarbejde fordomme om personer med handicap og arbejde for, at alle i samfundet respekterer personer med handicap.

Det betyder for eksempel at:

- Grønland skal arbejde for, at alle i samfundet forstår, at personer med handicap har mange evner og at de kan arbejde og bidrage til samfundet.
- Grønland skal oplyse samfundet om de rettigheder personer med handicap har. For eksempel ved at lære børn at personer med handicap skal respekteres, og at personer med handicap har rettigheder.
- Grønland skal opfordre radio, tv og aviser til at vise, at personer med handicap er en del af samfundet ligesom alle andre.
- Grønland skal sørge for, at alle skoler og uddannelser underviser eleverne om personer med handicap og deres rettigheder.

Immikkoortoq 9

Pisariillisaaneq

Inuit innarluutillit allatulli kiffaanngissuseqarlu-tik nammineerlutik inuiaqatigiit iluanni peqataa-nissartik pisinnaatitaaffigaat. Taamaattumik Kalaallit Nunaata inuit innarluutillit atugarisaat pillugit pisariillisaanissaq inuiaqatigiit iluanni piffinni tamani sulissutigisariaqarpaa.

Pisariillisaaneq sumulluunniit tikikkuminarsaa-nermik aamma isumaqarpoq.

Tamannalu ima isumaqarpoq:

- Kalaallit Nunaata isumagisariaqarpaa, aqqusernit, bussit allallu angallannikkut aqqutit, napparsimmaviit, atuarfiit, ti-mersortarfiit inissiallu allat tikikkuminar-tuunissaat.
- Kalaallit Nunaata, paasissutissat suul-luunniit ajornangitsumik pissarsiarine-qarsinnaanissaat isumagisariaqarpaa.
- Kalaallit Nunaata suliffeqarfiit nam-minersortut neqerooruteqartarnerat pisariillisaanissamut sunniuteqaaq-taaffigissallugu suliniartariaqarpoq. As-sersuutigalugu neriniartarfiit pisiniarfillu tikikkuminartuullutillu innarluutilinnut pe-rusersartarfeqarnissaat piumasaqaa-taasinnaavoq.
- Kalaallit Nunaata tikikkuminarsaanerit pi-sariillisaanerillu pillugit ilinniartitsissute-qarsinnaavoq.
- Inissiat tamanut ammasut toornerit atorlugit naqitanik atuaruminartunik paa-siuminartunillu allagartalersorneqartar-nissaat isumagissallugu.
- Inuit innarluutillit piffinnut tamanut am-masunut ikiorneqarlutillu tapersersorne-qarnissartik pisinnaatitaaffigaat.

Artikel 9

Tilgængelighed

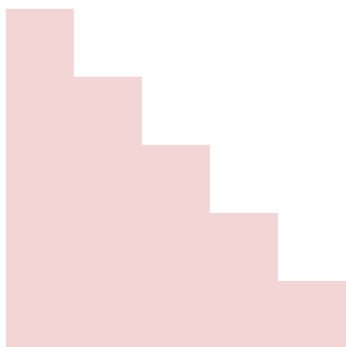
Personer med handicap har ret til et selv-stændigt liv og til at deltage i samfundet lige-som alle andre. Derfor skal Grønland arbejde for, at gøre hele samfundet mere tilgængeligt for personer med handicap.

Hvis noget er tilgængeligt, betyder det, at det er let at få adgang til.

Det betyder for eksempel:

- At Grønland skal arbejde for, at veje, bus-ser og andre offentlige transportmidler, parker, sygehuse, skoler, sportshaller og andre bygninger er tilgængelige.
- At Grønland skal arbejde for, at informati-on skal være tilgængeligt.
- At Grønland skal arbejde for, at private firmaer gør deres tilbud tilgængelige. Det kan for eksempel betyde at restauranter og butikker har en rampe og et handicap-toilet.
- At Grønland skal undervise i tilgængelighed.
- At bygninger, som er åbne for alle, har skilte med punktskrift og skilte der er let-læselige og letforståelige.
- At personer med handicap har ret til hjælp og støtte, så de kan besøge steder, som er åbne for alle.
- At personer med handicap har ret til hjælp og støtte til at få information.
- At ny teknologi bliver gjort tilgængelig for personer med handicap. Grønland skal også arbejde for, at ny teknologi kan fås hurtigt og at den er så billig som muligt.

- Inuit innarluutillit ikiorneqarnissamut tapersorneqarnissamullu paasissutis-sanik pisinnaatitaaffii nukittorsassallugit.
- Tenikikkut atortut nutaat inunnut innarluutilinnut atorineqartarnissaat anner-tusarneqartariaqarpoq. Kalaallit Nunaata teknikikkut atortut nutaat pissarsiarinis-saanut sapinngisamillu akikitsuutinnis-saannut sulissuteqartariaqarpoq.

Immikkoortoq 10

Inuunissamut kikkut tamarmik pisinnaatitaapput

Inuit innarluutillit inuttut allatulli inuunermik inuuffiginnissinnaatitaapput.

Tamanna ima paasineqassaaq, inuit innarluutillit inuttut allatulli peqqinnissaqarfimmi kif-fartuunneqarlutik ikiorserneqartarnissaat Kalaallit Nunaata suliniuteqarfigissagaa.

Artikel 10

Alle har ret til at leve

Personer med handicap har ret til livet lige-som alle andre.

Det betyder for eksempel, at Grønland skal sørge for, at personer med handicap får den samme behandling i sundhedsvæsenet som alle andre personer.

Immikkoortoq 11

Sorsunnermi ajunaarner-suaqarnermilu kikkut tamar-mik ikiorneqartussaapput

Kalaallit Nunaata ajornartorsiorfinni, soorlu sorsuffinni ajunaarner-suaqartillugulu, inuit innarluutillit ikiorlugillu illersortussaavaat.

Artikel 11

Alle skal hjælpes under krig og katastrofer

Grønland skal sørge for, at beskyttede personer med handicap i nødsituationer som krig og naturkatastrofer.

Isumaqatigiissutip isumaa imaappoq:

Uummannap kangerluani 2017-imi juunip qaammataani inuit innarluutillit tassar-suaqarneranut atatillugu ilaasimagaluarpata, aamma taakku inuttut allatulli ikiorneqarlutillu illersorneqartussaapput. Kalaallit Nunaata immikkut sillimaffigalugulu eqqumaffigisariaqarpaat inuit innarluutillit ajornartorsiorfinni ikiorsissallugit inuit innarluutillit navianartorsiornissaat annertunerusinnaammat.

Det betyder konventionen:

Hvis der var personer med handicap i Uummannaq fjordene på tidspunktet for tsunamien i juni 2017, havde disse også ret til hjælp og beskyttelse ligesom alle andre. Grønland skal faktisk være ekstra opmærksomme på personer med handicap i nødsituationer, fordi de ofte er mere udsatte.

Immikkoortoq 12

Inatsit kikkunnut tamanut assigiimmik atuuttussaavoq

Inuit innarluutillit inuttut allatulli inuunermik inuuffiginnissinnaatitaapput, pisussaaffinnik aalajangeeqataanissamut pisinnaatitaaffe-qarlutik.

Tamanna isumaqarpoq:

- Inuit innarluutillit pigisaqarnissamut, illunik nalilinnik kingornussisinnanaisamut inuttut allatulli pisinnaatitaaffeqarput.
- Inuit innarluutillit aningaasaatik nammineq qanoq atussanerlugit attartornissamullu inuttut allatulli pisinnaatitaaffeqarput.
- Inuk innarluuteqarnera piinnarlugu aningaasaataanik pigisaanilluunniit arsaartugassaangilaq.

Inuit innarluutillit pingaarutilinnik aalajangiisatillutik tapersorneqarnissamik pisinnaatitaaffeqarput.

Inuit innarluutillit pisariaqartissinnaavaat namminneq sinnerlutik allat aalajangiinissaat. Taama pisoqassatillugu inuup innarluutillip pisinnaatitaaffii kissaataalu tamatigut malinneqartassapput. Kalaallit Nunaata taama aaqqissuussineq inunnik innarluutilinnik atornerluinginnissaq siunertarlugu sapinngisamik pinaveersaartissallugu suliniuteqassaaq. Taama aaqqissuussineq pisortaqaarfimmit attuumassuteqanngitsumik nakkutigineqartartussaavoq.

Nangissaaq...

Artikel 12

Alle er lige for loven

Personer med handicap har ret til at bestemme over deres eget liv og til at tage forpligtende beslutninger ligesom alle andre.

Det betyder at:

- Personer med handicap har ret til at eje og arve ejendom ligesom alle andre.
- Personer med handicap har ret til at bestemme over egne penge og til at låne penge ligesom alle andre.
- Ingen må tage penge eller ejendele fra en person med handicap, fordi personen har et handicap.

Personer med handicap har ret til at få støtte til at tage vigtige beslutninger, hvis de har brug for det.

Personer med handicap kan have brug for, at andre træffer beslutninger på deres vegne. Hvis dette sker, skal personens rettigheder og ønsker altid respekteres. Grønland skal sikre personer med handicap mod misbrug af denne ordning. Ordningen skal foregå så kort tid som muligt. Der skal føres kontrol af denne ordning af en uafhængig myndighed.

Fortsættes...

Isumaqatigiissut ima paasineqassaaq:

Inuup innarluutillip innarluuteqarnini pil-lugu inuit allat pingaarutilimmik aalajangi-i-sussanngortikkunigit tamanna inummut innarluutilimmut nammineersinnaassu-siiagaanerusinnaavoq. Inuk nammineer-sinnaassusiaagaasoq inunnit allanit nam-mineersinnaanngitsutut pingaarutilinnillu aalajangiisinnaanngitsutut naliligaasimas-saaq. Inuk nammineersinnaassusiagaa-simasoq assersuunneqarsinnaavoq 18-it inorlugit ukiulittut. Nammineersinnaassu-siigaanermi sorpassuit pingaarutillit aalajangeeqataaffiginissaat annaaneqar-tarput. Assersuutigalugu qinersinerni taa-sisinnaanatillu qineqqusaarnissamut sas-sarsinnaanngillat.

Sapinngisamik ajornanngippat, inuit innarluutillit nammineersinnaassusi-ar-naveersaartariaqarput.

Det betyder konventionen:

Hvis en person med handicap har brug for at andre personer træffer beslutninger for personen, kan personen blive umyndiggjort. Når en person bliver umyndiggjort, er det fordi andre mener, at personen ikke selv kan beslutte vigtige ting. Når en person bliver umyndiggjort, er det ligesom personen er under 18 år. Man mister retten til at bestemme over rigtig mange ting. Man kan blandt andet heller ikke afgive sin stemme til et valg, eller stille op til valg.

Man skal altid undgå at umyndiggøre personer med handicap, hvis det overhovedet er muligt.

Immikkoortoq 13

Eqqartuussivinnut saaffigin- nissinnaaneq kikkunnut tamanut atuuppoq

Inuit innarluutillit allatulli eqqartuussivinnut saaffiginillutillu tunniussinissamut pisinnaatitaaffeqarput.

Inuit innarluutillit eqqartuussinermi peqataatinneqassagunik ikiorserneqarnissamut pisinnaatitaaffeqarput.

Kalaallit Nunaata eqqartuussivinni sulisunut ilinniartitsinissaq inunnik innarluutilinnik sullissinnaanermut taakkualu pisariaqartitaannik pisinnaatitaaffinillu sullissinnaasunik suliuteqassaaq. Sulisut akornanni politiit inatsilerituulluunniit ilinniartinneqarsinnaapput.

Artikel 13

Alle skal have adgang til domstolen

Personer med handicap har ret til, at gå til domstolene og lægge en sag an ligesom alle andre.

Personer med handicap har ret til at få hjælp, hvis de skal deltage i en retssag.

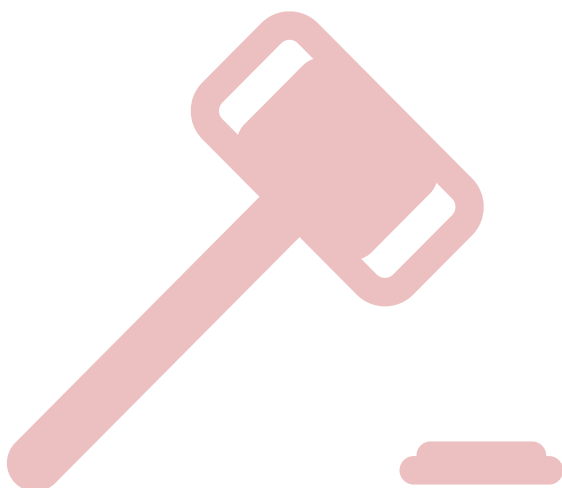
Grønland skal uddanne personale, der arbejder indenfor retssystemet, så personalet forstår personer med handicap, deres behov og deres rettigheder. Personalet kan for eksempel være politibetjente eller advokater.

Isumaqatigiissutip isumaa imaappoq:

Inuk innarluutilik pinerluffigineqarsimapat, imlt. pinerlussimasutut pasineqarpat, taanna allatulli eqqartuussisulersuussinginnermi eqqartuussisulersuussereerner miluunniit ilitserorneqarlunilu ikiorneqarnissamut pisinnaatitaaffeqarpoq.

Det betyder konventionen:

Hvis en person med handicap har været udsat for en forbrydelse eller er mistænkt for at have begået en forbrydelse, så har han eller hun ligesom alle andre ret til at få vejledning og hjælp før, under og efter en retssag.

Immikkoortoq 14

Kiffaanngissuseqarneq inuttullu isumannaatsumik pineqarnissaq kikkunnut tamanut atuuppoq

Inuit innarluutillit allatulli kiffaanngissuseqartumik inuttullu isumannaatsumik inooqataanissartik pisinnaatitaaffigaat.

Inuit innarluutillit innarluuteqarnertik piinnarlugu kiffaanngissusiagaasinnaanngillat. Inuk innarluuteqarnera piinnarlugu paarnaarunneqarsinnaanngilaq.

Inuit innarluutillit aatsaat inatsimmik unioqutitsisimasutut eqqartuussaasimasut paarnaarunneqarsinnaapput.

Inuk innarluutilik paarnaarunneqarsimappat, inuit pisinnaatitaaffii innarluutillillu pillugit isumaqatigiissut atuutsinneqassapput.

Immikkoortoq 15

Anniartitsisilluni naalliutit- sinermut kikkut tamarmik illersugaasussaapput

Inuit kikkulluunniit anniartinneqaqqusaanngillat. Kinaluunniit pillaatisiaralugu annersarneqarlunilu erloqiseqqusaanngilaq.

Kinaluunniit akuersisimangitsoq nakorsaatiniq misileraanermut ilaasinnaanngilaq.

Kalaallit Nunaata isumagisassaraa inatsisiliussallutik maleruagassiussallutillu inuit innarluutillit misileraatinut tamakkununga illersorneqartussanngorlugit.

Artikel 14

Alle har ret til frihed og personlig sikkerhed

Personer med handicap har ret til frihed og personlig sikkerhed på lige fod med alle andre.

Personer med handicap kan ikke få begrænset deres frihed på grund af et handicap. Det betyder at en person ikke kan blive sat i fængsel, bare fordi personen har et handicap.

Personer med handicap kan godt blive sat i fængsel. Men kun hvis personen har overtrådt loven.

Hvis en person med handicap sidder i fængsel, skal menneskerettighederne og denne konvention overholdes.

Artikel 15

Alle har ret til at blive beskyttet mod tortur

Ingen mennesker må udsættes for tortur. Ingen må behandles eller straffes på en måde, som er grusom eller umenneskelig.

Ingen må være med i et medicinsk forsøg, uden direkte at have sagt ja til det.

Grønland skal sørge for at vedtage love og regler, som beskytter personer med handicap imod disse ting.

Immikkoortoq 16

Nakuusernernut atornerlunneqarnermullu kikkut tamar-mik illersugaasussaapput

Kalaallit Nunaata isumagisassaraa inuit innarluutillit atornerlunneqannginnissaat nakuuserfigineqannginnissaallu angerlarsimaffimmini inuiaqatigiillu ataatsimut aaqqissuussaanagerani inatsiliuunneqarlutillu maleruagassanik illersugaanissaat isumagissallugu.

Kalaallit Nunaata pinaveersaartittussavaa inuit innarluutillit atornerlunneqannginnissaat, perssutagaannginnissaallu sulissutigissallugu. Tamanna pisinnaavoq ilaquariit sulisullu ilinniartillugit inuit innarluutillit atornerlunneqarlutik persuttagaasimappata qanoq suleriaaseqartoqarsinnaanageranik qanorlu pisortanut nalunaaruteqartoqarsinnaanageranik ilitersussallugit.

Kalaallit Nunaata pisussaaffigivaa inuit innarluutillit inissiisarfinni paqqinnittarfiusuni allanilu isumaginniffinni attuumassuteqanngitsumik nakkutilliisoqarnissaa inuit innarluutillit atornerlunneqarnissamut persuttagaasinnaanagerannullu pinaveersaartitsissusanik.

Inuit innarluutillit arlaatigut atornerlunneqarlutik persuttagaasimappatalluunniit ikorfartorneqarlutillu ikiorserneqarnissaat Namminersorlutik Oqartussanit isumagineqartussaavoq. Kalaallit Nunaata arnat niviarsiaqqallu innarluutillit ajoquserneqarnissamut qaninnerusarneri immikkut sillimaffigisariaqarpaa.

Nangissaaq...

Artikel 16

Alle har ret til at blive beskyttet mod vold og misbrug

Grønland skal sørge for, at der er love og regler, som beskytter personer med handicap mod udnyttelse, vold og misbrug i hjemmet og i samfundet.

Grønland skal forebygge udnyttelse, vold og misbrug af personer med handicap. For eksempel ved at uddanne familie og personale i hvordan man kan undgå udnyttelse, misbrug og vold. De skal også lære, hvordan man melder det til myndighederne, hvis en person med handicap er udsat for udnyttelse, vold eller misbrug.

Grønland skal sørge for, at der er en uafhængig myndighed, som holder opsyn med, at personer med handicap ikke bliver udsat for udnyttelse, vold og misbrug på institutioner eller på andre tilbud.

Hvis en person med handicap er blevet udsat for udnyttelse, vold eller misbrug skal Grønland sørge for, at personen får hjælp og støtte til at komme sig igen.

Kvinder og børn er mere udsatte over for vold og misbrug. Derfor skal Grønland være specielt opmærksomme på dem.

Fortsættes...

Ilisimaviuk...

Sulisut paaqqinnittarfinni pineqaatissinneqarmanninnemik allagartamik tamatigut ilaatigullu meeqqanik atornerluisimanninnermut uppersaammik takutitsisartussaanerat ilisimaviuk. Kalaallit Nunaata immikkut illuinnartumik inuit innarluutillit inunnut allanut sanilliullutik eqqugaasinnaani qaninnerusarmat pinerlineqanninnissaat eqqumaffigissallugu pissaaffeqarpoq.

Vidste du at...

Personalet på handicap institutioner skal rent faktisk forevise en straffeattest, og nogle gange også en børneattest. Grønland har nemlig pligt til at passe ekstra meget på, at personer med handicap ikke bliver udsat for overgreb, fordi de er mere udsatte end mange andre.

Immikkoortoq 17

Kikkut tamarmik namminius-sutertik atorsinnaatitaavaat

Inuit tamarmik ataqqisussaavaat inuit innarluutillit timimikkut eqqarsariartaatsimikkullu qanoq namminneq inuunissartik aalajangersinnaallugulu pisinnaatitaaffigimmassuk.

Artikel 17

Alle har ret til at være sig selv

Personer med handicap har ret til selv at bestemme over deres egen krop og sind. Det skal alle mennesker respektere.

Immikkoortoq 18

Kikkut tamarmik sumiluunniit angalanissa- mut pisinnaatitaapput

Inuit innarluutillit sumilluunniit kiffaanngisuseqarlutik nikerarnissamut angalasinnaa-titaaffeqarput. Allat naligalugit sumiluunniit nunaqarlutillu inuunissartik namminneq aalajan-gertussaavaat.

Inuit innarluutillit namminneq nunartik qimallugu allamulluunniit nunamut aallarsinnaatitaapput. Inuit innarluutillit innarluuteqarnerat piinnarlugu nunaannut uteqqunagit pinngitsaalineqarsin-naanngillat.

Inuit innarluutillit passimik allanillu inuttut upper-narsaatinik pappiaraqarnissamut pisinnaatitaaf-feqarput. Allat naligalugit inuit innarluutillit nuna-mut sumilluunniit nuussinnaatitaapput tassanilu innuttaassuseqalerlutik. Inuit innarluuteqarnerat piinnarlugu nuna tikitaq itigartitsissuteqarsinnaa-titaanngilaq.

Meeqqat innarluutillit inunngornerminni ate-qarnissamut innuttaassuseqarnissamullu pi-sinnaatitaaffeqarput. Meeqqat innarluutillit ajornanngimmat angajoqqaaminni paaqqutari-neqarnissaq pisinnaatitaaffigaat.

Artikel 18

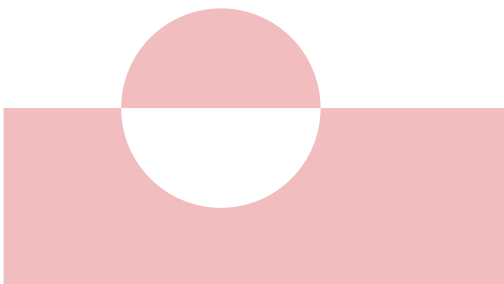
Alle har ret til at færdes frit

Personer med handicap har ret til at færdes frit. De har ret til selv at vælge, hvor de lever og bor på lige fod med andre.

Personer med handicap har ret til, at rejse væk fra et land. Også deres eget land. Man må ikke nægte personer med handicap at rejse tilbage til deres eget land på grund af et handicap.

Personer med handicap har ret til at have et pas og andre identitetspapirer. Personer med handicap har ret til at flytte til et andet land og blive statsborgere der på lige fod med andre. Landet må ikke sige nej, på grund af at personen har et handicap.

Børn med handicap har ret til et navn, når de bliver født. De har også ret til at få statsborgerskab. Børn med handicap har ret til at kende og blive passet af deres forældre, hvis det er muligt.

Immikkoortoq 19

Kikkut tamarmik inuuneq inuuffigissallugu inuiaqatigiinnilu akuunissamut pisinnaatitaapput

Kalaallit Nunaata isumagisussaavaa inuit innarluutillit allat naligalugit inuiaqatigiit iluanni assigiimmik innuttaaqataasutut periarfisaqartitaanerat isumagissallugu.

Tamanna isumaqarpoq:

- Inuit innarluutillit allat naligalugit sumi kikkullu najugaqatigiumanerlugit nammineq aalajangissallugu pisinnaatitaaffigaat.
- Inuit innarluutillit angerlarsimaffimminni ikiorserneqarnissamik ikorfartorneqarnissamillu pisinnaatitaaffeqarput. Amma inuiaqatigiinni inooqataanissamut ikiorneqarnissamullu pisinnaatitaaffeqarput.
- Kalaallit Nunaata isumagisassaraa allat naligalugit inuit innarluutillit neqeroorfigineqartarnissaat sulissutigissallugu.

Isumaqatigiissut isumaqarpoq:

Kalaallit Nunaata inuit innarluutillit innarluuteqarnerat piinnarlugu aalajangersinnaanngilaat immikkut ittumi paaqqinnittarfimmi inissiisarfimmiluunniit innarluutillip inissinneqarnissaanik. Kalaallit Nunaata isumagisussaavaat inuit innarluutillit ilaquuttami illoqarfianni najugaqarusuppat ikiorsiillutillu ikorfartorneqarnissamik pisariaqartitaanik ikiorsiissallutik.

Artikel 19

Alle har ret til at leve et selvstændigt liv og til at være en del af samfundet

Personer med handicap har ret til at have de samme muligheder for at leve deres liv og være en del af samfundet ligesom alle andre. Det skal Grønland sørge for.

Det betyder at:

- Personer med handicap har ret til selv at bestemme, hvem de vil bo sammen med og hvor de vil bo på lige fod med alle andre.
- Personer med handicap har ret til at få hjælp og støtte i deres hjem. De har også ret til at få hjælp til at være en del af samfundet.
- Grønland skal arbejde for, at personer med handicap kan bruge de samme tilbud som andre personer kan.

Det betyder konventionen:

Myndighederne kan ikke bestemme, at personer skal bo på en speciel institution, fordi han eller hun har et handicap. Hvis en person med handicap vil bo i samme by som sin familie, skal myndighederne sørge for, at han eller hun kan få støtte og hjælp til at bo der.

Immikkoortoq 20

Kikkut tamarmik sumulluunniit orniguffissanut tikilluaqqusaapput

Inuit innarluutillit allat naligalugit sumiluunniit inuiaqatigiit orniguttarfiannut peqataanissartik pisinnaatitaaffigaat.

Tamanna isumaqarpoq:

- Kalaallit Nunaata inuit innarluutillit ajornangitsumik sumulluunniit ornigussinnaanerit isumagissagaat. Inuit innarluutillit namminneq aalajangigassarivaat sumut qanorlu ornigukkusunnerlutik.
- Kalaallit Nunaata inunnut innarluutilinnut ikiortarialinnut suulluunniit ikiorsiissutit inunnilluunniit ikiuisinnaasunik kikkunnit tamanit akilerneqarsinnaasunik akikitsumillu ikiorsiissamut aqutissiuisusaaq.
- Kalaallit Nunaata, inuit innarluutillit ikiortillu ilinniartinneqarnissaat suut aqutissat pisariitsut atorneqarsinnaaneri sulissutigissavaa.
- Kalaallit Nunaata suliffeqarfinnut namminer-sortunut kajumissaaruteqartariaqarpoq, inuit innarluutillit ikiorniarlugit nutaanik ikiorsiissutinik ineriartortitseqataaqqullugit.

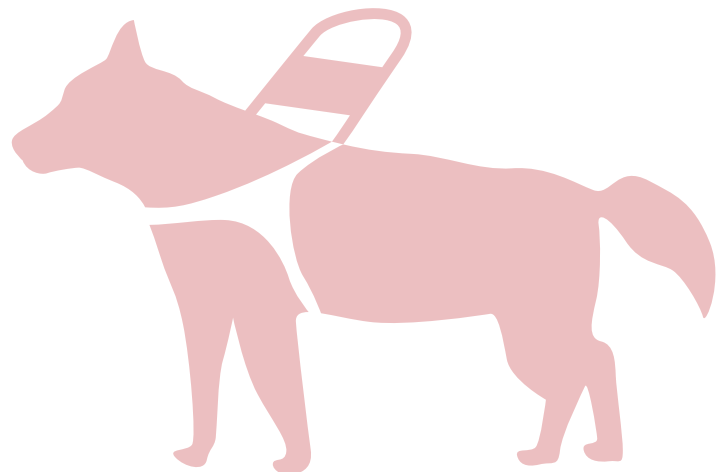
Artikel 20

Alle har ret til at kunne komme rundt

Personer med handicap skal have mulighed for at komme rundt i samfundet ligesom alle andre.

Det betyder at:

- Grønland skal arbejde for, at det er let for personer med handicap at komme rundt. Personer med handicap skal have mulighed for selv at bestemme, hvordan de kommer rundt og hvor de skal hen.
- Grønland skal arbejde for at gøre det let for personer at få hjælp til at komme rundt. Enten med hjælpemidler eller personlige hjælpere. Hjælpen skal være billig nok til, at alle har råd til at betale for den.
- Grønland skal arbejde for, at personer med handicap og deres hjælpere bliver undervist i, hvordan de kan komme rundt.
- Grønland skal opfordrer private virksomheder til at udvikle nye og bedre hjælpemidler til personer med handicap.

Immikkoortoq 21

Kikkut tamarmik paasissutissinneqarnissamut pisussaataapput, oqarsinnaatitaallutillu isummer-sorsinnaatitaapput

Inuit innarluutillit allat naligalugit qanorluunniit isummersorsinnaatitaaffeqarlutillu oqarsinnaatitaapput. Paasissutissanillu paasisinnaasaminnik neqeroorfigineqartarnissamut pisinnaatitaaffeqarput.

Tamanna isumaqarpoq:

- Kalaallit Nunaata inuit innarluutillit allat naligalugit paasissutissinneqartarnissamat isumagisussaavaa. Paasissutissat innunut innarluutilinnut paasiuminartusaapput.
- Toornerit naqitat ussersorluniluunniit paasissutissat atorlugit.
- Kalaallit Nunaata inuit innarluutillit pisor-tanut saaffiginninneranni toornerit naqitat ussersorluniluunniit saaffiginnissutit ator-neqarsinnaanerata sulissutigissallugu.
- Kalaallit Nunaata suliffeqarfiit namminersortut, tv, aviisillu aqutigalugit inuit innarluutillit eqaatsumik paasissutissinneqartarnissaata kajumissaarutigisarnissaa sulissutigissallugu.
- Kalaallit Nunaata ussersorluni attaveqaqatigiinnerup atornissaata tapersersornissaatalu sulissutigisariaqarpaa.

Artikel 21

Alle har ret til at have adgang til information - og til at sige og mene hvad de vil

Personer med handicap har ret til at sige og mene, hvad de vil ligesom alle andre. De har også ret til at få information på en måde, så de forstår den.

Det betyder at:

- Grønland skal sørge for, at personer med handicap får den samme information som alle andre. Informationen skal gives på en måde, så personer med handicap kan forstå den. For eksempel gennem punktskrift eller tegnsprog.
- Grønland skal sørge for, at personer med handicap kan bruge tegnsprog, punktskrift eller andet, når de er i kontakt med en offentlig myndighed.
- Grønland skal opfordrer private firmaer, tv, aviser og andre medier til at sørge for, at deres information er tilgængelig for personer med handicap.
- Grønland skal støtte brugen af tegnsprog.

Immikkoortoq 22

Kikkut tamarmik inuttut inuunissamut allanik akuliussuuffigineqaratik inuusinnaatitaapput

Inuit innarluutillit allatulli namminneq inuuneqarsinnaatitaapput. Tamanna isumaqarpoq, inuit innarluutillit ilaqutaannut qanorlu inuunerannut allat akuliuttussaangillat. Inuit innarluutillit allagarsiaat inua akuersiteqqaarnagu ammaqqusaangillat.

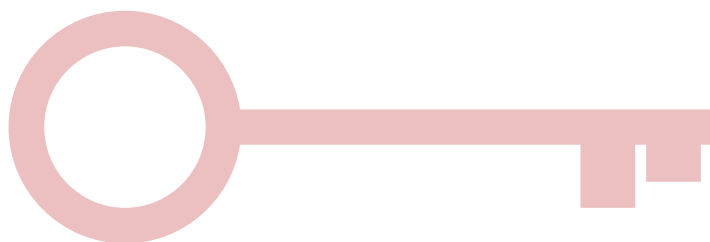
Inuit immikkut pisinnaatitaasut kisimik inuit innarluutillit inuttut paasissutissaataannik takunnissinnaatitaapput. Inuttut paasissutissat tassaasinnaapput inuup normui.

Artikel 22

Alle har ret til privatliv

Personer med handicap har ret til et privatliv ligesom alle andre personer. Det betyder for eksempel, at andre ikke må blande sig i personer med handicaps privatliv og familieliv. Ingen må åbne personer med handicaps breve eller lignende uden at have fået lov først.

Personlige oplysninger om personer med handicap må kun ses af personer, som har ret til at se dem. Personlige oplysninger er for eksempel ens personnummer.

Kikkut tamarmik ilaquataqarnissamut angerslarsimaffeqarnissamullu pisinnaatitaapput

Inuit innarluutillit katissinnaapput, allatulli ilaquataqarlutik meeraqarsinnaatitaapput. meeraqarlutillu meeraqarsinnaatitaapput.

Tamanna isumaqarpoq:

- Inuit innarluutillit pisinnaatitaaffigaat, namminneq aalajangissallugu meeraartaarusunnerlutik, qassinik meeraqarusunnerlutik qaqugulu meeraartaarusunnerlutik.
- Inuit innarluutillit akuersiseqqaarnagit naartusinnaajunnaartinneqarsinnaanngillat.
- Angajoqqaat innarluutillit meeqqamik najugaqatiginnaanannut pisinnaatitaaffeqarput. Meeqqamik perorsarnissannut ikiortariaqarunik tapersersorneqarnissamullu pisariaqartitsineq naapertorlugu ikiorneqartussaapput. Tamatigut meeqqamut ajunnginnerusussaq ujartorneqartariaqarpoq.
- Meeqqat innarluutillit allatulli ilaquataqarnissamut pisinnaatitaaffeqarput. Kalaallit Nunaata tamanna pillugu paasissutissisarnissaq sulissutigissavaa, meeqqat innarluuteqarnertik pillugu toqqortherneqannginnissaat, qimanneqannginnissaat innarluuteqartuunertilluunniit pillugu allanut tunniunneqannginnissaat pinaveersaarumallugu.
- Meeqqat innarluutillit angajoqqaamik najugaqatiginissaannut pisinnaatitaaffeqarput. Meeraq angajoqqaaminit avissaartinneqassanngilaq innarluuteqartuunini angajoqqaavisaluunniit innarluuteqarnerat piinnarlugu. Meeqqamut pitsaanerusussaq tamatigut nalilersorneqartassaaq.

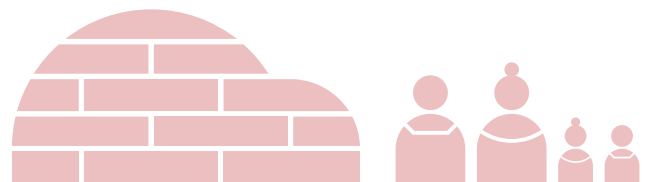
Artikel 23

Alle har ret til en familie og et hjem

Personer med handicap har ret til at blive gift, være en del af en familie og få børn ligesom alle andre.

Det betyder at:

- Personer med handicap har ret til selv at vælge, om de vil have børn, hvor mange børn de vil have og hvornår de vil have børn.
- Personer med handicap må ikke bliver steriliseret uden at have sagt ja til det.
- Forældre der har et handicap, har ret til at bo sammen med deres børn. De har ret til at få hjælp og støtte til at opdrage deres børn, hvis du har brug for det. Man skal altid gøre, hvad der er bedst for barnet.
- Børn med handicap har ret til familieliv ligesom alle andre. Derfor skal Grønland give information og støtte til familierne så børn med handicap ikke bliver skjult, forladt eller givet væk på grund af deres handicap.
- Børn med handicap har ret til at bo sammen med deres forældre. Et barn må ikke skilles fra sine forældre, fordi han eller hun har et handicap eller fordi forældrene har et handicap. Man skal altid gøre, hvad der er bedst for barnet.

Kikkut tamarmik ilinniagaqarsinnaatitaapput

Inuit innarluutillit ilinniagaqarnissamut pisinnaatitaaffeqarput. Kalaallit Nunaata nunap ilinniagaqarfiini atuarfiit tikikkuminartuunis-saat isumagisussaavaa. Allat naligalugit inuit innarluutillit atuartinneqarnissamut periarfissaqartariaqarput.

Inuit innarluutillit ineriartornissaminut inuiaqatigiinnilu sumut suliffinnut piukkun-nassuseqarnissartik pisinnaatitaaffigaat.

Inuit innarluutillit innarluuteqarnertik pillugu ilinniagaqarnissamut mattusimaneqassan-gillat.

Meeqqat innarluutillit illoqarfigisaminni alla-tulli akeqanngitsumik tunngaviumik atuar-tinneqarnissaq pisinnaatitaaffigaat.

Inuit innarluutillit atuartinneqarnerminnut atatillugu pisariaqartitsigunik tapersorsor-neqarlutillu ikiorserneqarnissamillu pisinnaati-taaffeqarput.

Kalaallit Nunaata tappiitsunik, tappiillutil-lu tusilartunik atuartitsinermi attaveqaa-taasinnaasut ilinniartitsup atuartumut pit-saanerpaamik atuartitsisutigisinnaasai ussersornerit, toornerillu naqitat sakkussat atorsinnaasaat isumagisussaavaa.

Kalaallit Nunaata inuit innarluutillit nunatsin-ni ilinniartitsisunik atuartinneqarsinnaaner-at isumagisussaavaat.

Inuit innarluutillit allat naligalugit ilisimat-u-sarfinni allanilu inersimasut atuarfiini atuar-tinneqarsinnaaneq pisinnaatitaaffigaat.

Artikel 24

Alle har ret til en uddannelse

Personer med handicap har ret til at tage en uddannelse. Derfor skal Grønland sørge for, at landets uddannelser er tilgængelige for personer med handicap. Det betyder, at personer med handicap skal have mulighed for at deltage i undervisningen ligesom alle andre.

Personer med handicap har ret til at udvikle sig og finde ud af, hvad de er gode til, så de kan finde en plads i samfundet.

Personer med handicap må ikke udelukkes fra uddannelser på grund af deres handicap. Børn med handicap har ret til gratis grund-skoleundervisning, der hvor de bor ligesom alle andre. Personer med handicap har ret til at få støtte og hjælp tilpasset deres behov, så de kan deltage i undervisningen.

Grønland skal arbejde for, at der er undervisning i tegnsprog, punktskrift og andre måder at kommunikerer på. I undervisningen af blinde, døve eller døvblinde personer skal læren kommunikere på den måde, som er bedst for eleven.

Grønland skal sørge for, at landets lærere kan undervise personer med handicap.

Personer med handicap har ret til at deltage i undervisningen på universiteter og andre voksenuddannelser ligesom alle andre.

Ilisimaviuk...

2018-imi misiliutaasumik inuit innarluutillit GUX- imi atuartinneqarsinnaaner-at pilersinneqarmat. GUX-i aqqutigalugu ilin-niarnertuutut atuartut pisariaqartitaat tunngavigalugu ingerlaqqittoqarsinnaavoq. Tassani periarfissaavoq ataasiakkaatut immikkullu ikiortariaqartut atuartinneqarsinnaallutik.

Vidste du at...

i 2018 blev der oprettet en forsøgsordningen som hedder GUX-S for personer med handicap. Igennem GUX-S kan man tage en gymnasie uddannelse, der er tilpasset den studerendes behov. Her kan man for eksempel få individuel undervisning eller særlig støtte i undervisningen.

Immikkoortoq 25

Kikkut tamarmik peqqissuunissamut pisinnaatitaapput

Inuit innarluutillit allat naligalugit nakorsamut napparsimavinnut allanullu peqqinnissaqarfiup iluani ikiorserneqarnissamut pisinnaatitaaffeqarput. Inuit innarluutillit innarluuteqarnertik pillugu ikiorserneqarsinnaanngitsutut pineqartussaangillat.

Inuit innarluutillit pisariaqartitsinertik naapertorlugu peqqinnissaqarfimmit ikiorneqarnissamik pisinnaatitaaffeqarput. Inuit innarluutillit aamma allanik innarluuteqalinninnissamik pinaveersaarutaasinnaasunik peqqinnissaqarfimmit ikiorserneqarnissartik pisinnaatitaaffigaat. Kalaallit Nunaata inuup innarluuteqartup angerlarsimaffianut qanittumi ikiorsiinnisaaq sulissutigissallugu isumagisassaraa.

Inuit innarluutillit allat naligalugit peqqinnissaqarfimmi sulisunit ataqqineqarlutik ikiorserneqartarnissartik pisinnaatitaaffigaat. Peqqinnissaqarfimmi sulisut sygeplejerskiusinnaapput, angerlarsimaffimmi ikiortit nakorsalluunniit. Kalaallit Nunaata isumagisussaavaa, peqqinnissaqarfinni sulisut inunnik innarluutilinnik suliaqarnissamut ilisimasaqarnissaat pisinnaatitaaffii pisariaqartitaannillu suliniuteqartassallutik.

Inuit innarluutillit namminneq aalajangertartussaavaat peqqinnissaqarfimmit ikiorneqarusunnerlutik.

Inuit innarluutillit nappasimalersinnaanermut sillimateqarnissamut inuunermilu katersanik sillimateqarnissamut innarluuteqarnertik pillugu itigartinneqarsinnaangillat.

Artikel 25

Alle har ret til sundhed

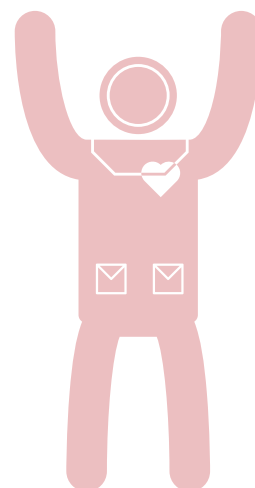
Personer med handicap har ret til at gå til lægen, komme på hospitalet og til andre sundhedsydelser ligesom alle andre. Personer med handicap må ikke blive nægtet behandling på grund af deres handicap.

Personer med handicap har ret til at få de sundhedsydelser, de har behov for på grund af deres handicap. Personer med handicap har også ret til at få sundhedsydelser, som forebygger nye handicap. Grønland skal arbejde for at sundhedsydelserne gives tæt på personens hjem.

Personer med handicap har ret til at blive behandlet med respekt af de ansatte i sundhedsvæsenet ligesom alle andre. Ansatte i sundhedsvæsenet kan være sygeplejersker, hjemmehjælpere og læger. Grønland skal arbejde for, at ansatte i sundhedsvæsenet har viden om personer med handicaps rettigheder og behov.

Personer med handicap har ret til selv at bestemme, om de vil modtage en sundhedsydelse.

Personer med handicap må ikke nægtes en sygeforsikring eller livsforsikring på grund af deres handicap.

Kikkut tamarmik nammineersinnaanissaq anguniarlugu ikiorneqarnissamik pisinnaatitaapput

Kalaallit Nunaata isumagisussaavaa, inuit innarluutillit nammineerlutik inuunissaat siunertaralugu ikiorneqarlutillu ikorfartorneqartarnissaannik sulissuteqassallutik. Inuit innarluutillit tapersorneqarlutik ikiorneqarnissamillu pisariaqartitsisut inuiaqatigiinni allanik isumalluuteqaratik inuunissaannut aqutissiuunneqarnissartik pisinnaatitaaffigaa. Taanna pisinnaatitaaffik, peqqissutikkut, sammisaqartitsinikkut, ilinniagaqarnikkut inuttullu atukkatigut atuuppoq. Inuit innarluutillit taakku periarfissat immikkut ikiorserneqarnissamut kingusinnerusukkat nammineerlutik ingerlaluallernissaannut pisinnaatitaaffigaa.

Kalaallit Nunaata taamaattumik suliassaraa:

- Inuit innarluutillit sapinngisamik piaartumik misissuiffigisarnissaat sumik pisariaqartitsinersut sunillu piginnaaneqarnersut sulissutigineqartassaaq.
- Inuit innarluutillit allatulli inuiaqatigiinni akuunissamut ikiorserneqarlutillu tapersorneqarnissamik pisinnaatitaapput. Ikiorsiineq sapinngisamik inuup innarluutillip angerlarsimaffiata qanittuani pisassaaq. Inuit innarluutillit namminneq aalajangertassavaat ikiorserneqarusunnerlutik.
- Sulisut ikorfartortit allallu inunnik innarluutilinnik suliaqartut sapinngisaaq taamaat qanoq ikiorsiinissamut ilinniartinneqartassapput.
- Inuit innarluutillit sapinngisamik namminersinnaanerata anguniarlugu ikiorsiissutit atorlut assigiinngitsut ineriartortillugillu ilisimasaqarfiginissaat sulissutigineqassaaq.

Nangissaaq...

Artikel 26

Alle har ret til hjælp til at klare sig selv

Grønland skal sørge for, at personer med handicap får hjælp og støtte til at klare sig selv så meget som muligt. Personer med handicap har ret til at få støtte og hjælp til at være med i samfundet og til leve så uafhængigt af andre mennesker, som det er muligt.

Denne ret gælder sundhed, beskæftigelse, uddannelse og det sociale område. På disse områder har personer med handicap ret til at få ekstra hjælp i en periode, så de kan klare sig selv mest muligt bagefter.

Det betyder, at Grønland skal arbejde for:

- At personer med handicap skal have undersøgt og gjort klart, hvad deres behov er og hvad de er gode til. Det skal ske så tidligt som muligt.
- Personer med handicap har ret til at få støtte og hjælp, så de kan være med i samfundet ligesom alle andre. Denne hjælp skal være så tæt på personens hjem som muligt. Personer med handicap må selv bestemme, om de vil have hjælp.
- At støttepersoner og andre der arbejder med personer med handicap, bliver uddannet i hvordan de hjælper på bedst mulig måde.
- At fremme udviklingen og viden om hjælpemidler som gør det lettere for personer med handicap at klare sig selv.

Fortsættes...

Ilisimaviuk...

2018-imi Pissassarfik nunatamakkertu innarluutillit sullissiviat ammarmat. Pissassarfik ilinniagaqarneq aallaavigalugu ilitsersuineramik, siunnersuineramik atuartitsineramik, peqqissartinnermik eqaarsaartinneqarnermillu inuttut innarluuteqarnerit assigiinngitsut tamarluinnaasa ikiorsiiffiginissaanut neqeroorteqartarpoq. Kommunemi sullissisoq aqutigalugu qinnuteqarnikkut Pissassarfik mut orniguttalernissaq akuersissutigineqartarpoq.

Vidste du at...

I 2018 åbnede Pissassarfik. Pissassarfik er et landsdækkende handicapcenter. Pissassarfik tilbyder faglig vejledning, rådgivning, undervisning, terapi og træning i forhold til næsten alle former for handicap.

Kommunen skal godkende at man kommer til Pissassarfik. Det kan man søge om hos sin sagsbehandler.

Immikkoortoq 27

Kikkut tamarmik suliffeqar-sinnaatitaapput

Inuit innarluutillit allatulli suliffeqarnissamut pisinnaatitaaffigaat. Suliffissaqartisiniartarfik inunnut innarluutilinnut tikikkuminartuusaaq. Suliffimmi avatangiisit pitsaasuussapput. Kikkut tamat ajunngitsumik naligiimmillu pineqarnissaannik isumaqarpoq.

Kalaallit Nunaata isumagisussaavaa, inuit innarluutillit innarluuteqarnertik pillugu immikkoortinneqartannginnissaat anguniarlugu sulissuteqarnissaq. Assersuutigalugu atorfininnermi atorfimmilu qaffasissumik inissinneqarnissamut akimmisaarutaassanngilaq inuttut innarluuteqarneq.

Inuit innarluutillit allat naligalugit assigiimmik akissaasersorneqarlutillu suliffimmi atugassarititaasunik pineqarnissartik pisinnaatitaaffigaat. Suliffimmi peqatigiiffinnut ilaasortaanissaq aamma pisinnaatitaaffigaat.

Kalaallit Nunaata, inuit innarluutillit pisortani suliffeqarfinnilu namminersortuni sulilernissaat suliffimmillu paarsiinnarnissaat sulissutigissallugu.

Kalaallit Nunaata inunnik innarluutilinnik sulisoqartitsinissaq suliniutigisusaavaa.

Kalaallit Nunaata qulakkeertussaavaa, inuit innarluutillit taakkununggalu tulluurtunik suliffinnik akisuallaanngippata pilersitsinissaq.

Kalaallit Nunaata inuit innarluutillit suliffeqarfinni namminersortuni sulisinnaanerat suliutigissavaa, suliffeqarfillu namminersortut inunnik innarluutilinnik sulisoqarnermikkut ajunngitsorsiaqarsinnaanerit sulissutigalugu.

Inuit innarluutillit allat naligalugit ilinniagaqarnissamut, ilinniagaqaqqinnissamut suliffinnullu qinnuteqarnissamut ilitsersuunneqarnissartik pisinnaatitaaffigaat. Inuit innarluutillit pinngitsaalillugit sulisinnarneqassanngillat.

Artikel 27

Alle har ret til et arbejde

Personer med handicap har ret til et arbejde ligesom alle andre. Arbejdsmarkedet skal være tilgængeligt for personer med handicap. Arbejdsmiljøet skal være godt. Det betyder, at alle skal behandles med respekt.

Grønland skal sørge for, at personer med handicap ikke bliver diskrimineret på arbejdsmarkedet på grund af deres handicap. Det gælder for eksempel i forhold til ansættelse og forfremmelse.

Personer med handicap har ret til at få den samme løn og arbejde på samme vilkår som alle andre. De har også ret til at være med i en fagforening.

Grønland skal sørge for, at personer med handicap kan komme i arbejde, og at de kan beholde deres arbejde både i offentlige virksomheder og i private virksomheder.

Grønland skal sørge for at ansætte personer med handicap.

Grønland skal sikre, at der er arbejdspladser, som er tilpasset personer med handicaps behov, hvis det ikke er meget dyrt.

Grønland skal arbejde for, at der er arbejdspladser for personer med handicap i private virksomheder. Det kan for eksempel være ved, at virksomhederne får særlige fordele, hvis de ansætter personer med handicap.

Personer med handicap har ret til at få vejledning om uddannelse, efteruddannelse og jobsøgning ligesom alle andre.

Ingen må tvinge personer med handicap til at arbejde.

Immikkoortoq 28

Kikkut tamarmik toqqissillutik inuusinnaatitaapput

Inuit innarluutillit nerisaqarnissamut, atisasaqarnissamut angerlarsimaffeqarnissamullu pisinnaatitaaffeqarput.

Inuit innarluutillit allat naligalugit periarfissaqarput inuunerminnik pitsanngorsaanissamik pisinnaatitaaffeqarlutik.

Inuit innarluutillit toqqissillutik inuunissartik pisinnaatitaaffigaat. Inuit innarluutillit pissarissaanngitsut ikiorneqarnissamik aamma pisinnaatitaaffeqarput. Kalaallit Nunaata ikiorsiissutinik tapersersuinermi atugassanik akiliuteqartussaavoq.

Inuit innarluutillit pisortat inissiaataani aningaasatigut tapiiffiqineqarsinnaasuni najugaqarnissamut pisinnaatitaaffeqarput.

Inuit innarluutillit allatulli soraarnerussutisqaqlernissamut pisinnaatitaaffeqarput.

Artikel 28

Alle har ret til at leve trygt

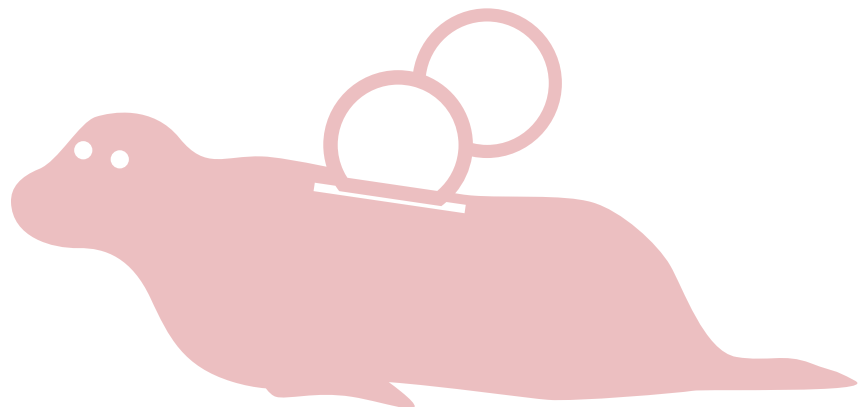
Personer med handicap har ret til mad, tøj og til at have et sted at bo.

Personer med handicap har ret til at få mulighed for at prøve at forbedre deres liv ligesom alle andre. De må ikke blive diskrimineret, når de prøver at forbedre deres liv.

Personer med handicap har ret til at leve trygt. Hvis personer med handicap lever i fattigdom, har de ret til hjælp. Det betyder, at Grønland skal betale for hjælpemidler og for den støtte og pleje de har brug for.

Personer med handicap har ret til at bo i boliger, der er økonomisk støttet af det offentlige.

Personer med handicap har ret til at få pension som alle andre.

Kikkut tamarmik politik- kut sammisaqarnissamut ilaasinnaatitaapput

Inuit innarluutillit allatulli politikimik sammisaqarnissamut pisinnaatitaaffeqarput. Tamanna Kalaallit Nunaata isumagisassaraat sulissutigissallugu.

Inuit innarluutillit qinersinerni tamani taasiinnaatitaapput. Kalaallit Nunaata isumagissavaa, inuit innarluutillit qinersivinnut ornigussinnaanerat sulissutigissallugu. Qinersineq pillugu paasiuminartumik paasissutissiisoqartassaaq. Inuit innarluutillit namminneq toqqagartik qinersinermi taanissaanut ikiorserneqartussaapput.

Inuit innarluutillit qineqqusaarnerni sassar-sinnaanermut pisinnaatitaaffeqarput. Kalaallit Nunaata isumagissavaa, inuit innarluuteqartut qineqqusaarnermi peqataaneranni qinerneqarlutik iserpata allatulli pineqarnissaat sulissutigissallugu. Inuit innarluutillit qinersinermi iserlutik sulinissaannut atortunik politikikkut sulinerminni ikiorserneqarnissamut pisinnaatitaapput.

Inuit innarluutillit peqatigiiffinni politikikkullu partiini sunilluunnit sulinissamut pisinnaatitaaffeqarput.

Inuit innarluutillit innarluutillit peqatigiiffianik nutaanik pilersitsinissaannut, peqatigiiffinnulluunniit pioreersunut suleqataanissamut pisinnaatitaaffeqarput. Inuit innarluutillit peqatigiiffianni sulinerminni atukkatigut, piffinni, nunami piffinni assigiinngitsuni, inuiaqatigiinni nunallu assigiinngitsut akimorlugit suleqataaffiginissaanut pisinnaatitaaffeqarput.

Artikel 29

Alle har ret til at være med i politik

Personer med handicap har ret til at deltage i det politiske liv ligesom alle andre. Det skal Grønland sørge for.

Personer med handicap har ret til at stemme frit til alle valg. Grønland skal sørge for, at personer med handicap kan komme ind de steder hvor der stemmes. Der skal være information om valget, som er let at forstå. Personer med handicap har ret til at få hjælp til at stemme af en person, de selv vælger.

Personer med handicap har ret til at stille op til valg. Grønland skal sørge for, at personer med handicap kan deltage på lige vilkår som alle andre, hvis de bliver valgt ind. Det betyder for eksempel, at personer med handicap har ret til hjælpemidler, hvis de har brug for det i deres politiske arbejde.

Personer med handicap har ret til at være med i foreninger og politiske partier.

Personer med handicap har også ret til at starte nye handicap foreninger, og melde sig ind i de handicapforeninger som findes.

Gennem foreningerne har de ret til at arbejde for at forbedre personer med handicaps vilkår lokalt, regionalt, national og international.

Timersorneq, kulturi sunngiffimmilu sammisaqar-nissaq kikkut tamarmik pisinnaatitaaffigaat

Inuit innarluutillit allatulli kulturimi pikialaarfinni assigiinngitsuni ilaasinnaapput. Kalaallit Nunaata makku suliniutigissavai:

- Inuit innarluutillit eqqarsaatigalugit atuakat tigoriaannaat neqeroorutigissallugit.
- TV, filmit, allallu kulturimut attuumassuteqartut, filmeriartarfiit, atuakkanik atorniartarfinnut takornariaqarnikkullu allanik orniuffiusartut iserfigineqarsinnaaneri isumagissallugit sulissuteqarneq.

Kalaallit Nunaata isumagissavaa, inuit innarluutillit sapinngisamik piginnaasakkut soqutigisaqarnissaat eqqumiitsulianillu suliaqarnissaat sulissutigissallugu. Tamanna inuit innarluutillit inuiaqatigiinnullu iliaqutaanissaa siunertaralugu suliniutaasariaqarpoq.

Kalaallit Nunaata inuit innarluutillit kulturi aqqutigalugu oqaatsitigut assigiinngitsunik atuisuusinnaaneri ataqqillugillu tapersersugassagivaa. Kalaallit Nunaata ussersorluni attaveqarneq tusilartullu atugaannik tapersersuillunilu ataqqinnittussaavoq. Inuit innarluutillit timersornermut allanullu sunngiffimmi sammisanut peqataanissamut pisinnaatitaaffeqarput.

Kalaallit Nunaata makku suliniutigissavai:

- Inuit innarluuteqartut sunulluunniit timersuutinut nalinginnarnut peqataanissamut periarfissat
- Inuit innarluuteqartut innarluutilinnut tuluarsakkamik timersornikkut sammisaqartitsiviusunut allanullu sukisaarsarfissanut periarfissiineq.
- Inuit innarluuteqartut sunngiffimmi pif-

Artikel 30

Alle har ret til at være med i idræt, kultur- og fritidslivet

Personer med handicap har ret til at kunne deltage i kulturelle begivenheder og aktiviteter ligesom alle andre. Grønland skal derfor arbejde for:

- At bøger er tilgængelige for personer med handicap.
- At tv, film og teater og andre kulturelle aktiviteter er tilgængelige.
- At personer med handicap kan komme ind i museer, biografer, biblioteker, steder for turister og andre steder, som har kulturel betydning.

Grønland skal sørge for at gøre det muligt for personer med handicap at være kreative og lave kunst. Både for deres egen skyld men også til gavn for hele samfundet.

Grønland skal anerkende og støtte de særlige kulture og sprog, personer med handicap kan være en del af. Det betyder, at Grønland blandt andet skal støtte og anerkende tegnsprog og døvekultur. Personer med handicap har ret til at kunne dyrke idræt og være med i andre fritidsaktiviteter.

Det betyder, at Grønland skal arbejde for:

- At personer med handicap har mulighed for at være med i almindelige idrætsaktiviteter på alle niveauer.
- At personer med handicap har mulighed for at starte og være med i idrætsaktiviteter og andre fritidstilbud, som er lavet specielt til personer med handicap.

finnut assigiinngitsunut ilaasinnaasut, timersortarfinnut sissanut arsaattarfinnulu periarfissaqartariaqarput.

- Inuit innarluutillit allat meeqqat assigalugit, pinnguarlutik, timersorlutik, sunngiffimmilu sammisaqarsinnaanerat immikut taakkununnga pingaaruteqaqimmat suliniutaajuarnissaa anguniarneqartariaqarpoq.

- At personer med handicap kan komme ind i fritidsområder, for eksempel sports-haller, strande og fodboldbaner.

- Det er specielt vigtigt, at børn med handicap kan komme ind, lege og være med i idræts- og fritidsaktiviteter ligesom alle andre børn.

Immikkoortoq 31 – 50

Nunat suleqatigiinneri

Kalaallit Nunaata isumaqatigiissutip siunertaata atuutsinneqarnera eqqortinneqarnersoq pillugu nunanik allanik suleqateqartassaaq. Nunani allani kattuffiit aamma suleqatigineqartassapput. Ajornanngippat inuit innarluutillit kattuffii suleqatigineqartassapput.

Isumaqatigiissutip eqquutsinneqarnerata misissuiffigineqarnera

Isumaqatigiissut malillugu inuit innarluutillit pisinnaatitaaffii eqquutsinneqarnerasut Kalaallit Nunaata nakkutigissallugit pisussaaffigaa. Kalaallit Nunaat kattuffinnik peqatigiiffinnilluunniit nakkutilliisussanik Isumaqatigiissut malinneqarnerasq qulakkeerumallugu pilersitsisussaavoq. Nunani assigiinngitsuni peqatigiiffiit kattuffiillu aamma isumaqatigiissutip atuutsinneqarnera nakkutigissallugu pisussaaffeqarput. Isumaqatigiissutip eqquutsinneqarnerata inunnit innarluutilinnit immikkut peqataaffigineqartarnissaa aamma pingaaruteqarpoq.

Inuit Innarluutillit Pisinnaatitaaffii pillugit Ataatsimiititaliaq

Inuit innarluutillit pisinnaatitaaffii pillugit immikkut ittumik ataatsimiititaliaqarpoq. Nunat assigiinngitsut isumaqatigiissummik atuutsinialrutik akuersissuteqarsimasut maleruagassat malillugit ingerlatsinersut inunik eqimattaakkaanik nakkutilliisoqarput.

Nunat assigiinngitsut ataatsimiititaliami ilaasortaasartussaapput. Ataatsimiititaliami inuit innarluutillit aamma ilaasortaasartussaapput.

Ukiut sisamakkaartumik nalunaarusiamik nunat tamarmik ataatsimiititaliamut nasitsisartussaapput. Nalunaarusiami nunat assigiinngitsut inuit innarluutillit pisinnaatitaaffiini isumaqatigiissut qanoq suleriuseqarfiginerlugu sumullu suliaq killinnersoq nalunaarusiarisartussaavaat.

Artikel 31 – 50

Samarbejde mellem lande

Grønland skal samarbejde med andre lande for at sørge for, at formålet med konventionen bliver til virkelighed.

Grønland skal også samarbejde med organisationer i andre lande. De skal sørge for at samarbejde med handicaporganisationer, hvis det er muligt.

Kontrol med konventionens overholdelse

Grønland skal sørge for, at personer med handicap har de rettigheder, som der står i konventionen. Grønland skal derfor sørge for, at der er en organisation eller en gruppe, som holder øje med, om konventionen bliver gennemført.

Foreninger og organisationer i landet skal også være med til, at holde øje med, om konventionen bliver gennemført. Det er specielt vigtigt, at personer med handicap er med til, at holde øje med, om konventionen bliver gennemført.

Komiteen for rettigheder for personer med handicap

Der er en særlig komité for rettigheder for personer med handicap. Det er en gruppe af mennesker, som skal holde øje med, at konventionen bliver overholdt i alle de lande, hvor konventionen er vedtaget.

Komiteen skal have medlemmer fra flere forskellige lande. Der skal være personer med handicap med i komiteen.

Hvert fjerde år skal alle lande sende en rapport til komiteen. I rapporten skal landene forklare, hvordan de arbejder for at gennemføre handicapkonventionen og hvor langt de er kommet med arbejdet.

Komiteen skal læse alle rapporter og give gode råd til landene om, hvordan de kan komme længere med deres arbejde for at gennemføre handicapkonventionen.

Ataatsimiititaliap nalunaarusiat tamaasa misissuiffigereerunigit nunat assigiinngitsut qanoq inuit innarluutillit pillugit pisinnaati-taaffiisa isumaqatigiissutaat naapertorlugu suleriaaseqarsinnaanerannik siunnersuute-qartassapput.

Isumaqatigiissut kikkunnit tamanit paasine-qarlunilu atuarneqarsinnaasariaqarpoq

Inuit Innarluutillit Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissummut tunngasunik paasis-sutissanik tigoriaannarnik peqartariaqarpoq. Paasissutissat atuaruminartuullutillu tappiit-sunut tulluarsagaassapput.

Konventionen skal kunne læses og forstås af alle

Der skal findes tilgængelige udgaver af handicapkonventionen. Det kan være en letlæselig udgave eller en udgave i blindskrift.

ISBN 978-87-970915-0-0